

DE časopis slovenskih delavcev

Direktor in glavni urednik Marjan Horvat
Odgovorni urednik Ciril Brajer

Ljubljana, 2. avgusta 1991
številka 31, letnik 50, cena 25 dinarjev

Ljudje, kradejo vam

Slovenska vlada se je odločila posnemati nekdanjo Mikuličevo vlado, ki se je pretežno ukvarjala z zamrznitvami, še posebej kajpak osebnih dohodkov. Ta »naša vlada« to dela v razmerah neverjetne rasti življenjskih stroškov in hkrati v kontekstu iskanja najbolj »ustreznih« vzorcev lastninjenja družbenega premoženja in osnutkov zakonov, ki bodo denacionalizirali, marsikje žulje tisočev delavcev v tovarnah, kmetijskih kombinatih in živilsko-predelovalni industriji. Na dan je prišla celo s predlogom, da bi zaradi gospodarskih razmer zamrznili nekatere določbe splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo in tiste panožne kolektivne pogodbe, ki so že podpisane, vse drugo pa bo očitno urejala z zakoni. Mi tokrat razumemo specifičen gospodarski in politični položaj Slovenije, ki ji je vojna agresija povzročila veliko škodo. Res je tudi, da Peterletova vlada niti pred vojno ni imela jasnega koncepta zdravljenja slovenskega gospodarstva in urejanja družbenoekonomskih odnosov, in če se danes po vojni maje, se ne maje samo zategadelj, ker je trojica Bavčar-Janja-Kacin okrepila svoje pozicije v vladi, temveč zato, ker je slovensko gospodarstvo s svojimi potezami naravnost pripeljala v položaj mrtveca; ljudi, ne glede na njihovo nacionalno pripadnost, delavce in upokoјence pa skorajda dobesedno na berasko palico.

Zdaj nam ta vlada brez sramu ponuja zamrznitev tistih določb kolektivnih pogodb, ki zadevajo plače. Do takih predlogov prihaja, ko arhitekti slovenske gospodarske zgradbe niso sposobni oblikovati stimulativnih predlogov za urejanje razmerij na tem zelo občutljivem področju bivanja in dela slovenskega naroda in drugih pripadnikov republike Slovenije in še manj sprejeti za svoje tiste predloge iz prakse (celo rešitve!), ki bi lahko pripomogli k uveljavitvi delavčevih interesov. Najlažje je zamrzniti. Pa zakaj vendarle predlagatelji zamrznitve nočejo sprevideti, da se delavci zavedajo težkega gmotnega položaja slovenskega gospodarstva in svojih podjetij posebej, da so pripravljeni potrpeti, vendar bi morali dobiti za to tudi

ustrezno odškodnino, če se bodo vremena posameznim podjetjem zjasnila. Ponekod so storili takole: razliko med dejanskimi možnimi izplačanimi osebnimi dohodki in tistimi, ki bi jih morali dobiti na osnovi kolektivne pogodbe, so si »izplačali« v obliki listine, ki jim omogoča to pravico uveljaviti, ko bo podjetje sposobno izplačati razliko, ali pa to razliko uveljavljati kot terjatev v primeru ste-

čaja. To je brzkone za tiste, ki danes odločajo o ekonomski politiki in politiki delitve, hud greh, saj se jim, glede na lobijsko sestavo odločanja v slovenskem parlamentu, njihova hotenja pri lastninjenju in grabežu vsega, kar so ustvarili delavci, lahko izjalovijo. Toda to je utopija, kajti dokler bodo v parlamentu, predvsem pa v njegovem težiščnem delu – ne glede na ustavno formalno enakopravnost vseh zborov – ministri (le redki med njimi so kdaj delali v gospodarstvu) odločali na osnovi neverjetnih teorij tujih strokovnjakov, vse do tedaj delavci ne bodo imeli pravice ne do rezultatov svojega dela ne do premoženja, ki so ga ustvarili; imajo, kot vse kaže, samo to pravico, da ostanejo na cesti.

Marjan Horvat

Vsi balkanski fašizmi

Sloveniji gre hudo za nohte

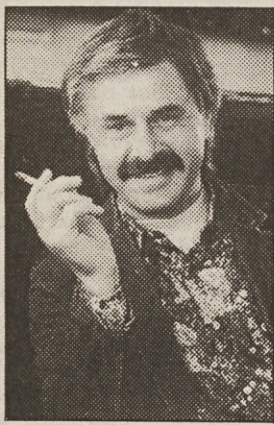
Denacionalizacija! Slovenija bo lačna

Dr. Marijan Kocbek:

Administrativno olastninjenje

**Bricev
tudi
vojna
ne
ustavi**

Piše: Ciril Brajer

Spoznaj domovino...

... pravimo, ko potujemo. Nadaljevanje naslova je kajpak »in še bolj jo boš ljubil«. Je pa s temi starimi pregovori hudič. Za vsako priložnost najdeš pravnjega. Tako lahko pride do nadaljevanja nadaljevanja – »Ljubzen je slepa«.

Toda mi smo menda z zaslepljenostjo opravili. Slovenija bo v nove čase stopila odprtih oči in treznega razuma!

Odperte oči in trezen razum pa pravijo takole (vsaj meni, ko sem se včeraj vrnil z dopusta in hrvaški Istri):

Domov sem se vrnil čez pravo mejo. Res me niso ustavili, niso me pregledali, toda na Dragonji je meja postaja, pred njo oboroženi možje... Simbolično?! Protiteroristično?!

Komaj bi verjel po svojih dopustniških doživetjih. Ta meja ima vse možnosti, da postane prava meja. Ne zaradi simbole in ne zaradi teroristov, kot bi nam radi dopovedali. Zaradi zdrave pameti!

Prav dosti Slovencev nas te čase v hrvaški Istri ni letovalo. Kar pa nas je bilo, smo bili naravnost oblegani – od podjetnih hrvaških trgovcev.

Najprej se je začelo z avtomobili. Zvedel sem, kako poceni se jih da kupiti v Belgiji pa v Danskem – in potem seveda, da se jih še kako splača uvoziti čez hrvaško carino. Težava? Nobene! Če imaš prijatelja, sploh ne, dober znanec ti bo to speljal že za rundo, površen za večerjo, neznanec pa za nekaj sto mark.

Tebi se bo obrestovalo, Hrvaški menda tudi, zakaj pa Slovenija dopušča, da se denar njenih državljanov odliva v sosedovo blagajno, je vprašanje, ki presega dopustniška razmišljanja.

Nadaljevalo se je z brezcarinskimi prodajalnami. Slovenija jih je uknila, v hrvaških marinah pa cvetijo. Letos prav gotovo ne na račun tujih kapitanov. Slovenci smo najboljše stranke.

Akustika, televizorji, ure, cigarete, pijača, vrvi, oprema za čolne, motorji zanje...

»Kakšen pasoš, ti le pridi in izberi,« je skušal na vse kriplje razpršiti moje dvome podjetni šef brezcarinske prodajalne. »Predpisi so zato, da jih kršimo, biznis pa je zato, da teče. Tujcev ni, jaz imam polno skladišče robe, ti le pridi – pa marke prinesi, obema se bo splačalo.«

In me je še opozoril, da če bom že kaj kupil, naj to odpeljem po cesti mimo Buzeta na Črni kal, saj bi me na Dragonji lahko »naši« ustavili. Računa mi kajpak ne more dati in za našo policijo bi bil recimo televizor prav tak prekršek, kot če bi ga prešvercal iz Italije.

Na Dragonji me niso ustavili, toda če bi kupil televizor na Hrvaškem, bi šel gotovo po drugi poti. In se tresel pred slovensko policijo. Še bolj pa bi bentil čez kratko pamet slovenske oblasti, ki pri tako enostavnih stvareh izgublja denar in ga na vse močje in nemogoče načine vleče iz naših žepov.

Saj da ga potrebuje, verjamem. Toda da bi ga lahko zaslužila z odprtostjo, liberalnim odnosom, tudi vem. Če ne sicer, so me prepričali Hrvati.

Težko pa me bo pri tako brezglavi politiki kdo prepričal, da Slovenija ne bo enostavno prisiljena zapreti svojih meja proti Hrvaški. Takrat nam bodo rekli, da iz povsem ekonomskih vzrokov. Figo! Zgolj zaradi kratke pameti!

Sporočilo za javnost

Nedovoljeno zviševanje participacije za zdravstvo mimo sklepov slovenske vlade

Iz sredstev javnega obveščanja smo izvedeli, da je severnoprimorska zdravstvena regija uvedla v zdravstvenih domovih Nova Gorica in Tolmin dodatno doplačilo za zdravstvene storitve v njihovih ambulantah, in to po 50 oziroma 80 dinarjev. V komentarju na TV Slovenija v torek, 30. julija zvečer je bilo rečeno, da so to doplačilo uvedli po nekakšnem dogovoru »s Koširjem«, ki da jim je z Ministrstva za zdravstvo, družino in socialno varstvo priporočil, naj se pač znajdejo, kot vedo in znajo.

Vernega zapisa telefonskega pogovora s Tolminci pred dvema dnevoma kajpak nimamo – Novogoričani se niso obrnili na naše ministrstvo v zvezi s tem – zato lahko javnosti ponovimo le bistvo edinega pogovora s Tolminci, potem ko so nas obvestili, da bodo zvišali prispevek bolnikov za preglede v ambulantah. Pojasnili smo jim, da so doplačila – participacija za zdravstvo – v Sloveniji urejena enotno in nobena zdravstvena regija ne more in ne sme sama spreminjati enotno določenih zneskov teh doplačil. Priporočili pa smo, naj pregledajo svoje zmogljivosti in če ugotove, da z manjšim številom zaposlenih lahko izpolnijo obveznosti do programa, ki jim ga plačuje Republiška uprava za zdravstveno varstvo, lahko s preostalimi zmogljivostmi »tržijo«. To pomeni, da lahko poiščejo za take ekipe dopolnilno delo v samoplačniških ambulantah. Kot primer smo navedli zobozdravstvo in dopolnilne preventivne akcije.

Na izrecno vprašanje, ali so dolžni te odvečne zmogljivosti ločiti prostorsko in časovno od rednih, smo Tolmincem v telefonskem pogovoru priporočili, naj jih ločijo vsaj časovno.

Na našem ministrstvu se drug za drugim vrste telefonski klici in pred njimi si odgovorni ne zatiskamo ušes in na vprašanja onstran žice tudi odgovarjamo. V taki časovni stiski je potekal tudi razgovor s Tolminom, zaradi česar tudi nismo identificirali osebe, s katero smo se pogovarjali. Zaključek pogo-

vora je izzvenel v obojestranskem razumevanju nastalih težav in v enotnem pogledu na možne rešitve.

V kontekstu iskanja možnosti »trženja« odvečnih zmogljivosti je bilo v pogovoru z naše strani resda rečeno, da se bodo morali Tolminci tudi sami znati pri reševanju težav, to pa je po našem prepričanju povsem na mestu. Naj poudarimo, da pa se iz novogoriške občine ali iz tamkajšnjega zdravstvenega zavoda zadnja dva meseca niso obračali na naše ministrstvo s podobnimi vprašanji kot Tolminci. Zato z njihovimi ukrepi nismo seznanjeni, razen iz televizijskega komentarja v torek, 30. julija, zvečer. Stališča Ministrstva za zdravstvo, družino in socialno varstvo o tem so usklajena tudi z Republiško upravo za zdravstveno varstvo: slednja nas je obvestila, da je odločno nasprotovala vsakršnemu lokalnemu spreminjanju zneskov doplačil bolnikov k zdravstvenim storitvam v severnoprimorski zdravstveni regiji.

Naj dodamo, da je bila participacija za zdravstvo nazadnje zvišana z letošnjim majem. Cene so objavljene v Informativnem biltenu našega ministrstva z dne 26. aprila 1991, številka 7. Vnovično zvišanje je predvideno jeseni in bo odvisno od zvišanja drobnoprodajnih cen v obdobju od letošnjega maja. Poudarjamo, da sklep o zvišanju participacije za

zdravstvo lahko sprejme izključno le slovenska vlada.

Tone Košir,
namestnik ministrice za zdravstvo,
družino in socialno varstvo

Izvršni svet SO Velenje je na 6. izredni seji dne 26. 7. 1991 pri obravnavi problematike cen stanarin in najemnin sprejel naslednji sklep št. 8:

1. Izvršni svet potrjuje zaključke, sprejete na razgovoru s predstavnik Območne enote Zveze svobodnih sindikatov Slovenije dne 25. 7. 1991 (zapisnik razgovora je priloga tega sklepa).

2. Izvršni svet preklicuje sklep št. 304 z dne 15. 7. 1991, s katerim so bile povišane cene stanarin in najemnin.

3. Za sejo Izvršnega sveta dne 5. 8. 1991 se pripravi predlog Odredbe izvršnega sveta o določanju najvišjih ravni določenih cen v skladu z Zakonom o cenah in Odlokom o prenosu pristojnosti za določanje cen na IS skupščin občin in posebnih družbenopolitičnih skupnosti.

4. Na seji Izvršnega sveta dne 5. 8. 1991 se sprejme tudi dogovorjeno povišanje cen stanarin in najemnin za 20%, ki bodo začele veljati 1. 9. 1991.

Franjo Bartolac,
predsednik Izvršnega sveta SO Velenje

Lilet še ni pozabljen

Čeprav mnogi očitajo, da so vsi že dvignili roke od Lileta, pa to ni tako. Menda se skupščina občine Maribor dogovarja z območnim sindikatom Podravja o skupni rešitvi Lileta. Tako naj bi ta ponovno pognal stroje in zaposlil ljudi, ko naj bi, po zamisli sindikata in skupščine, zbrali denar za vrnitev plačane kupnine Trend Formu oziroma Grubeliču. Vse pa je odvisno tudi od tega, kaj je sklenilo sodišče. Po nepreverjenih podatkih naj bi bil dosežen dogovor o sodni poravnavi med stečajnim upraviteljem in občino Maribor. Za osvežitev spomina naj povemo, da je skupščina občine Maribor v sodelovanju z območnim sindikatom Podravja zahtevala razveljavitev pogodbe med Grubeličem in stečajnim upraviteljem.

Državne uslužbenice prinaša okrog njihov valpet

Izvedeli smo, da je IS R Slovenije 19. 7. 1991 določil višino začasne osnove za obračun osebnih dohodkov delavcev v državnih organih v juliju 1991. Višina osnove znaša 5.726,00 dinarjev. Ocenjujemo, da je takšna odločitev IS protizakonita in za delavce manj ugodna, ker bi moral IS na podlagi zakona o spremembah in dopolnitvi zakona o delavcih v državnih organih določiti osnovo za izračun OD v višini 45 odstotkov povprečnega OD na delavca, izplačanega v gospodarstvu R Slovenije za manj, ne pa tako, kot je določil višino osnove, to je 45% povprečnega OD v gospodarstvu R Slovenije za mesec april. To dejansko pomeni samo 42,4% povprečnega OD v gospodarstvu R Slovenije za mesec maj, oziroma je višina osnove 5.726,00 dinarjev, ne pa 6.077,70 dinarjev. Takšen sklep je IS sprejel po lastni presoji in brez kakršnekoli konzultacije s sindikati v državnih organih. Sindikat poziva IS, da odgovori, zakaj takšen sklep.

D. S.

Vsi balkanski fašizmi

Politični sistem dovcerajnega »samoupravnega socializma« je pokazal, kako je partijska oblast vse bolj postajala predsedniška. Če je »klasični« stalinizem ohranil mehanizme »buržoazne demokracije« kot povsem izpraznjeno formo, je »samoupravna« izvedenka formalno demokracijo nadomestila z delegatskim sistemom. Dežele vzodne Evrope so zato lažje izvedle prehod iz diktature v demokracijo; dovoliti je bilo treba samo svobodno oblikovanje političnih strank in razpustiti prisilni jopič »ljudskofrontnih« povezav med vodilno partijo in vodenimi sopotniki revolucije.

Družbeni vpliv na politiko brez demokracije (»gnilega strankarstva« po fašistično ali »odtujitve oblasti od neposrednih proizvajalcev« po Brozovo) pa je pomenil ne le poskusne graditve neke specifične in prilagojene demokracije za naše razmere, ampak hkrati tudi razrešitev konfliktnih razmerij v družbi. Evolucija sistema v fašizacijo je potekala postopno, toda v jasno začrtani smeri, že od 60-ih let naprej, hkrati in nasproti zahtevam po gospodarski reformi in politični demokraciji.

Zaostritev teh razmerij po 1971. letu je dala za nasled-

njih dvajset let ustrezno rešitev, ali bolje rečeno, ustrezni nadomestek razrešitve socialne in politične problematike. Delavske štrajke se je poskušalo posvojiti, najprej s preimenovanjem v samoupravno »prekinitvev dela«, pozneje s sprejetjem »stavkovnih pravil«. Delavski gibanje v Brozovi Jugoslaviji so začeli trboveljski rudarji s stavko 1958. leta. Zadnja velika stavka pa je bila tista v labinskem rudniku tik pred sedanjimi narodnimi gibanji in sedaj že kar oboroženimi spopadi.

Ne bom zapisal, da se »kapital« do te mere boji delavskega upora, da ima raje nacionalne spopade. Take analize so podajali »klasiki« ortodoksnega marksizma. Da te analize niso držale, kaže pojav fašizma in nacional-socializma med obema vojnoma. Tudi Jugoslavija ni bila imuna pred temi gibanji. Na njihovi osnovi in z združitvijo vseh sil politične desnice so se lahko med NOB oblikovale kvazilifške vlade v Srbiji, na Hrvaškem, domobranstvo v ljubljanski pokrajini in razne lokalne milice drugod.

Če je antifašizem tisti temelj, na katerem sloni povojna Evropa, potem je to pri nas antifašizem z napako. Prevzem vse oblasti s strani

totalitarne komunistične partije, odstranitev in likvidacija sopotnikov revolucije, ne le njenih nasprotnikov in okupatorjevih sodelavcev, je v temelju blamirala ta naš jugoslovanski (in slovenski) antifašizem. Bleiburg, »križna pot«, Rog in Teharje – to so tiste simbolne točke, ki danes delujejo tako, da izničijo NOB in antifašizem. Morilci iz Roga so degradirali NOB zato, ker na silo niso odgovorili s pravom in pravno državo. Ker pa ni sprave, ni očiščenja. Ker ni obžalovanja, ni odpustka. Hrvaškim novim, »najbolj demokratičnim« oblastem se ni zazdela vredno položiti en sam venec v Jase-novcu. Wili Brandt je v Auschwitzu pokleknil – in Wili Brandt ni bil nacist, celo ne »pošteni« vojak Wehrmacha; Wili Brandt je bil za vezniški oficir! Zakaj je Tudjman, nekdanji partizan, Titov general, raje šel prešteti kosti in ukinjat vsakršen spomin na žrtve fašizma? Je menil, da bo s tem bolj »nacionalen«? Mu je šlo res samo za glasove in za denar politične emigracije?

Pripustitev politične emigracije v politični prostor, pa naj gre za četniško, nedičevsko, ustaško, domobransko, vmro-jevsko ali še katero, naj bi po propadu diktature stabi-

lizirala novo demokracijo. Tako vsaj mislijo strategji iz »koridorjev moči« in siceršnjeja političnega podzemlja in ozadja.

Toda zadeve so šle dlje od tega, da bi se postarani »kamaradi« vrnili umret domov. Obujanje veteranskih borčevskih društev, ki bi združevala tudi tiste z »druge strani«, sama po sebi še ne bi pomenila obujanja fašizma. To, kar je zanimivo, je španovija, v kateri se taki »večno včerajšnji« nahajajo. Glasilo »Nove slovenske zaveze« je izdala kar »Družina«, torej uradna založba slovenske katoliške cerkve. Zastavo proustaškega društva »Hrvatski domobran« je požegal visok prelat iz zagrebške nadškofije. Na bratskem Slovaškem pa so kar postavili spomenik kvizlingu, duhovniku mons. Jozefu Tiszi, sicer vojnemu zločincu in morilecu 60000 slovaških Judov, in to kot »učitelju in vzgojitelju«. Kakor da se da ločiti Tiszo – »učitelja in vzgojitelja« – od Tisze, predsednika »neodvisne« Slovaške!

Triumfalizem klera je danes tak, da vzbuja odpor pri vsakomer, ki je mislil, da je možen marksistično-krščanski dialog, ekumenski dialog ali samo navaden človeški dialog. Revizionistične težnje gredo ne le do znanstvenega pre-

vrednotenja (kar je normalno) npr. italijanskega Rissorgimenta in Garibaldijskega, ampak do postavljanja zahtev po vzpostavitvi prejšnjega stanja. Če se nacionalna gibanja v Vzhodni Evropi vse bolj enačijo z raznimi Le Peni, von Habsburgi in podobnimi gospodu, potem bodo fašistoidne težnje – že tako vedno prisotne v Mitteleuropi – prevladale nad civilno družbo in tradicijo gibanj za človekove in državljanske pravice, ki so večji del bremena borbe za demokracijo prenesla na svojih plečih. In končno v razmislek: prehod iz korporativnega »sa-

Vaša stran

Spoštovani bralci

Za novinarja menda ni hujskega greha, kot da mu kdo lomasti po članku! To je tudi svetinja v odnosu do naših bralcev. Edini, ki se lahko dotakne vaših prispevkov, je lektor.

Zato pa vas res lepo prosimo, naj vaša pisma ne presežejo poldruge tipkane strani (45 vrstic). Odmevi in stališča pa vprašanja, ki terjajo odgovor, so lahko za pol strani daljša. Več pa ne, saj se sicer tudi mi ne bomo mogli držati svojega načela in bomo prispevke prisiljeni krajsati, če ne celo pozvemat.

Hvala za razumevanje.

Da bi se ministrove besede »pozlatile«

Medtem, ko predstavniki gospodarstva opozarjajo vlado na kritičnost položaja, minister za finance trdi, da ni vzroka za čemernost zaradi izgube jugoslovanskega trga in izločitve iz denarnega sistema

Vlada se je končno začela ukvarjati s problemi gospodarstva, toda vtis, ki ga je na poslance slovenske skupščine, predvsem zbora združenega dela napravil njen program ukrepov ekonomske politike za naslednje tri mesece, ni ravno prepričljiv. Pa tudi reagiranje posameznih ministrov na debato v skupščinskih klopih, zlasti finančnega ministra Dušana Šešoka, je bilo v očitnem nasprotju s podatki o grozečem kolapsu slovenskega gospodarstva, če takoj ne bomo dobili tuje finančne pomoči. Vsi si seveda želimo, da bi se Šešokove besede »pozlatile«. Šešoka smo razumeli, kot da je le vprašanje dni, ko bo Slovenija dobila nekaj mednarodne finančne pomoči, dejal pa je tudi, da ni nikakršnih razlogov za čemernost zaradi izgube južnega trga ali izločitve Slovenije iz jugoslovanskega monetarnega sistema.

Takšne pomirjujoče ocene niso šle v ušesa poslancem zbora združenega dela, v katerem je večina direktorjev, in tudi ne nam, zlasti še, ker nismo znali povezati Šešokovega optimizma glede tujih posojil in apela podpredsednika vlade dr. Andreja Ocvirka slovenskim gospodarstvenikom, češ da lahko pri pridobivanju tujih sredstev največ lahko naredijo same, tiste, ki imajo dobre poslovne odnose s partnerji v tujini. Kaj je potem tisto, ali to, da imamo možnosti, da pridobimo v tujini nekaj najnujnejših posojil, pri čemer učinek le-teh lahko

izpeljane tuje naložbe naša podjetja le še povečajo? Ali pa za kredite, ki jih po ocenah strokovnjakov potrebujemo vsaj 700 milijonov mark, da se prebijemo, nimamo možnosti toliko časa, dokler nas svet ne prizna kot samostojno državo? V tem primeru so kooperacijski posli s tujino in naložbe tujih partnerjev edini vir, iz katerega lahko črpamo sredstva za kapitalizacijo gospodarstva.

Vlada je po prepričanju prenekaterega poslanca pripravila premalo konkretno ekonomsko politiko za naslednje tri mesece, v katerih velja moratorij nad osamosvojitvenimi akcijami. Nemara sta optimizem ministra Šešoka glede pridobivanja tujih sredstev ter obsega posledic izločitve Slovenije iz jugoslovanskega trga in finančnega sistema ter površnost ukrepov vlade v tesni zvezi.

Kljub optimizmu pa tudi Šešok poudarja, da brez tujih sredstev gospodarstvo ne more uiti katastrofi. Stanje je bilo zelo slabo že pred vojno intervencijo JA, ta pa ga je samo še močno poslabšala. Slovenija je medtem izgubila jugoslovanski trg – sam Šešok je dejal, da je treba na »južni« trg pozabiti in računati samo na lastnega ter na evropskega oziroma izvoznega. Podpredsednik dr. Ocvirk pa je direktorjem kar naravnost povedal, da vlada lahko razreši kakih deset, do največ dvajset odstotkov gospodarskih težav. V druge, od kraje našega premoženja v drugih republikah, prekinitve gospodarskih to-

kov ter iskanja novih trgov, vključno z iskanjem novih virov za dokapitalizacijo, pa mora gospodarstvo razrešiti samo. Glavnina težav izvira namreč iz tega, da podjetja nimajo kje prodajati svojih izdelkov. Ocvirk je namignil, da je moč tudi v svetu še najti trge, kjer je denar, na primer Libiji in Iran, kjer (zlasti v Libiji) razumejo naš položaj in nas podpirajo, tako da bi kljub konkurenci drugih

lahko tu uspevali. Kajpak z izdelki, ki jih je vredno izvažati. Evropski trg pa bo za nas še lep čas izjemno hud zalogaj. Toda iskanje trgov, razvoj trgov je predvsem posel managerjev, ne politikov. Vendar bo vlada, je dejal Ocvirk, vedno pomagala, kolikor bo v njeni moči.

To svojo voljo je vlada pokazala s predlogom kratkoročnih ukrepov, ki so jih tako gospodarska zbornica kot de-

legati zbora združenega dela – ta zbor je bil, da ne pozabimo, pobudnik stvaritve takega programa – dodobra dopolnil. Takšne sklepe bo zbor združenega dela ponudil v sprejem tudi ostalima zboroma. Gre predvsem za to, da vlada zagotovi (ta je medtem ustrezen korak že storila z 2,5-odstotnim davkom od bruto osebnih dohodkov in prispevkom k nekaterim cenam) sredstva za pomoč krajem, ki jih je prizadela vojna vihra, še preden bodo končana pogajanja o vojni odškodnini. Vlada naj spodbudi izvoznike in bodoče izvoznike z ustreznimi ukrepi, prav tako pa naj z vsemi svojimi močmi pomaga ohraniti čimveč jugoslovanskega trga. Poskrbi pa naj tudi za to, da slovenskega premoženja ne bodo več plenili, zagotovi nemoten plačilni promet med republikami. Z ustrežno davčno in denarno-kreditno politiko naj podjetjem olajša breme poslovnih stroškov. K temu olajšanju naj bi pripomogli tudi občani, saj je pritisk na sindikate, naj bodo v tem gospo-

darskem položaju solidarni in ne navijajo svojih zahtev po plačah iz kolektivnih pogodb, zelo močan. Zbor združenega dela se strinja tudi z moratorijem na stečajne postopke, ki pa se menda že izvaja. In tako naprej, podrobnih navodil vladi je še veliko. Skratka, vlada naj vse to izpelje.

Kako bo izpeljala pogajanja z ustreznimi organi v drugih republikah glede navezovanja pretrganih gospodarskih stikov in glede vračanja zaplenjenega premoženja slovenskih podjetij, pa za ilustracijo navajamo poročilo ministra za industrijo in gradbeništvo, Izidorja Rejca. Ta je bil s skupino direktorjev zaradi gra-beža najbolj prizadetih slovenskih podjetij na pogajanjih v Srbiji. Kljub prijaznosti gostiteljev s srbskega izvršnega sveta je slovenska delegacija morala požrti vrsto krepih na račun ravnanja slovenskih firm v Srbiji. Rejc je ponovil najhujši očitek, češ da Slovenci ne damo Srbom najnujnejših zdravil. Ko je to preverjal v Krki in Leku, je zvedel, da srbski kupci dolgujejo tema dvema firmama skupaj 50 milijonov dinarjev. Da ne bi vse skupaj izzvenelo preveč klavrno, je Rejc dodal, da »smo jim tudi mi povedali svoje in še več kakor oni nam« ter da v drugih republikah (razen Črne gore, ki plačuje zdaj približno 40% kupljenega blaga, Srbija pa samo 15), s katerimi imajo tudi stike, denarni tokovi niso tako močno usahnili. Povedal pa je tudi, da bi Srbi (in najbrže tudi drugi) radi čimbolj natančno izvedeli, kako si predstavljamo medsebojne poslovne stike po izteku trimesečnega osamosvojitvenega moratorija.

Kakorkoli, vlada ima zdaj, po dopolnitvah njenega programa kratkoročnih ukrepov takojšnje pomoči gospodarstvu, dovolj podrobna navodila, kaj je treba ukreniti. Ne moremo pa si kaj, da ne bi ponovili, za zaključek, mnenja enega izmed poslancev, ki je potem, ko je prebral vladni predlog ukrepov in poslušal nekaj predstavnikov vlade, podvomil, ali je le-ta sposobna vse gospodarske probleme videti v vsej njihovi razsežnosti in ali je potem tudi sposobna pripraviti (oziroma uresničiti) podroben in konkreten sanacijski program. Nekatere dosedanje poteze vlade, kot so zamujanje pri ukrepih ali celo neukrepanje, pa zmeda glede veljavnosti zvezne ali republiške zakonodaje in tako naprej, kažejo na upravičenost teh dvomov.

Boris Rugelj

moupravnega socializma« v demokracijo je potekel na ta način, da je demokratični zagon pošel. Namesto parlamentarne oblasti se je povsod uveljavila predsedniška. Saj ne gre samo za identifikacijo množice s prepoznanim liderjem (Tudjmanom, Miloševićem, Kučanom...), ampak gre za zelo veliko koncentracijo politične moči v rokah takega predsednika. Vitomir Gros (LS) ni zaman zapisal v pisma bralcev v DELO, da se morajo njegovi kritiki »za žrtve, za hujskanja in podobno« »obrniti na g. Kučana, saj je on kot vrhovni poveljnik slovenske vojske dal nalog za odpor, brez odobritve skupščine se je šel pogajati v Zagreb.« sedaj pa »išče potrditev svojih dejanj v skupščini in celo izjavlja, da bo parlament prevzel vso odgovornost nase!«

Karkoli si misli tako nacionalno čuteči Demos kot tudi patriotska opozicija o Grosovih skupščinskih nastopih, stališčih in zamislih, je treba povedati, da je Gros s svojo kritiko Kučana pogajalca in Kučana poveljnika vendar sprožil bistveni problem. Gre za razmerje med predsedniško oblastjo in narodnim predstavništvom. Glede tega se ni spremenilo nič. V starem sistemu je partijske mogočnike zaviral sam sistem; v sedanjem demokratičnem pa gre le še za osebna razmerja, ki praviloma presegajo strankarske okvire in zamejitve.

Tudi Tudjman obrača kadrovske vrtiljak v taki meri, da je vsa oblast koncentrirana

v »vrhovništvu«, ki je neka »akcijska povezava« vrha HDZ in izvenustavnega vrhovnega državnega sveta, medstrankarske koordinacije in novoustanovljenega kriznega štaba. Osebna oblast je vedno izven ustavnih omejitev. Ustava je jez pred tako oblastjo. Zato vojna Tudjmanu ustreza, pa čeprav je ni neposredno, s streljanjem, izzval; izzval jo je v dobri meri z izključitvijo druge (srbske) strani iz političnega telesa, pa z umazano volilno kampanjo, s simbolnimi dejanji, ne nazadnje z javno uporabo emigrantske zastave s šahovnico. Poznejše redizajniranje je bilo prepozno.

Ko bo padla iluzija, da ima politika, ki prisega na zgodovinsko poslanstvo, perspektivo, in da zato rabi tolikšno osebno koncentracijo moči, potem bo pragmatizem nadomestil velike zgodovinske cilje in osebe. Potem in šele potem bomo dobili ustavo in ustavno vlado. Domobranci, četnike, ustaše in podobne maskare iz preteklosti pa bomo poslali v arhive in muzeje. Njih in tiste, ki vlečejo vrvice teh političnih marionet. Ustavno stanje pa predpostavlja tudi laično državo. Nismo se borili za demokracijo, da bi rdečega zamenjal črni klerikalizem, pa naj gre za Novo slovensko zavezo, Hrvatskega domobrana, Srbsko četniško gibanje – kot avantgardo – in vse spodobne »parlamentarne stranke«, ki te jurišnike pokrivajo z distance.

Mladen A. Švarc

Realnost prehodnega obdobja

Sloveniji gre ta hip hudo za nohte, vlada pa nima pripravljenega rešilnega pasu

Gospodarstvo se je znašlo v vlogi osebe, ki večkrat vpije na pomoč, češ da se bo utopila, ko pa se utaplja zares, se reševalci z brega, ki so prej metali rešilni pas, le brezskrbno nasmihaajo. Tokrat gre res za nohte. Pa ne le zaradi hudo negativnih gospodarskih rezultatov, temveč tudi zato, ker starih mehanizmov spodbude in pomoči ni več, novih pa še ni. Lahko bi rekli, da v tem prehodnem obdobju, za katerega ne vemo, kako dolgo bo trajalo, nimaš za kaj prijati.

Brezposelnih je sedaj že več kot 70.000 (stopnja brezposelnosti 8,6%). Proračun za nadomestila in odpravnine je prazen. Kaj šele, da bi bilo denarja za kakšno obsežno preusposabljanje ali financiranje novih delovnih mest.

Obseg proizvodnje je v primerjavi torkratnega polletja s polletjem l. 1989 že za 20% nižji. Zapira se jugoslovanski trg, izvoza je premalo, padla je domača kupna moč. V Jugoslaviji se je težko še s kom kaj dogovoriti, izvozno gospodarstvo si še ni opomoglo od Markovičeve marke in od nepomoči slovenske vlade

v tistih razmerah. Če pa ni proizvodnje, tudi ni moč pričakovati domače kupne moči, pa še tujih turistov ni.

Prilivi iz drugih republik za že prodano blago usihajo, npr. iz Srbije so se zmanjšali za šestkrat. Jugoslovanska SDK ne deluje več, slovenska vlada pa v osamosvojitvenih pripravah ni zavarovala svojega gospodarstva z uvedbo kakšnega klirinškega računa ali s čim podobnim.

Izvoz upada, v letošnjem polletju je že za 5,4% nižji od primerljivega v lanskem polletju. Jugoslovanska banka za mednarodno ekonomsko sodelovanje, ki je skrbela za finančno podporo izvozu, za Slovenijo ni več dostopna, pa tudi prej od nje ni bilo kdo ve kakšne koristi. Vendar tudi tovrstne državne institucije drugih držav za Slovenijo nimajo nobenega posluha. Svoje tovrstne finančne organizacije pa še nimamo.

Tako bi lahko naštevali dalje. Dejstvo je, da so bile priprave na gospodarsko osamosvajanje s strani slovenske vlade slabe. Dejstvo je, da tudi popravljanje

napak ni nič kaj boljše. Vlada je po rotanju, grožnjah in moledovanju v parlament poslala besedilo »Ekonomska politika v naslednjih treh mesecih«. V tem kratkem dokumentu je od konkretosti, ki naj bi jih na novo uvedli, omenjeno le ugodnejše kreditiranje izvoznikov, uvedba posebnega prispevka za odpravo vojne škode in skrb za preprečitev goljufij Ljubljanske banke v zvezi z EDP-ji. Seveda je vse to dobro in prav, ampak če nam bo to pomagalo preživeti zdajšnjo krizo, potem tako nedomiselnost vlade sploh ne rabimo. Celo nekaj opozicijskih poslancev in predstavnikov izvenparlamentarnih strank je na posvetu o gospodarski strategiji Slovenije oblikovalo mnogo bolj konkreten predlog ukrepov za preživetje krize.

No, kaj hočemo. Sami smo si krivi, da smo v preteklosti zganjali preveč hrupa okrog gospodarskih problemov. Sedaj se bomo morali najprej potopiti, da nas bo potem lahko reševala tuja roka.

Janez Kopač

Marjan Barl: Premišljeni koraki namesto skokov

Slovenjegraško enoto območne skupnosti svobodnih sindikatov za Koroško vodi Marjan Barl, ki je sidnikalne izkušnje pridobil že v nekdanji Zvezi sindikatov Slovenije. Potem ko se je konstituirala območna organizacija SSS za Koroško, je prevzel tudi sekretarska dela za območne odbore sindikatov lesarstva, tekstila in usnjarske industrije, kemične industrije, gostinstva in turizma in finančnih organizacij. Izhodišče za njegovo sindikalno delo je upoštevanje argumentov nasprotni strani, ki naj bi po njegovem mnenju postala partner sindikatu. Prepričan je, da je mogoče s potrpežljivostjo in vztrajnostjo rešiti vse probleme, vendar le z upoštevanjem objektivnih možnosti. Osebnost raje dela korak za korakom kot skok v neznan, saj po njem ne ve, če bi pristal na svojih nogah.

Tako razmišlja ne le zaradi svojega značaja in osebnega prepričanja, temveč tudi zaradi izkušenj v sindikalnih bojih iz koroške krajine. Kljub temu, da o tem ni govoril neposredno, pa sem vseeno razumel, da se je primerjal z Miroslavom Garbom, ki zdaj deluje v sindikatu Neodvisnosti in je bil prej pri Neodvisnih sindikatih in je »uspešno« vodil stavko delavcev Fecra in delavcev Zelezarne Ravne. Uspešnost smo postavili v narekovanj, ker delavci preostanka Fecra (zdaj jih je 74) kljub zmagi v stavki v letošnjem letu niso dobili nobene plače in še vedno čakajo na stečaj, po katerem se bodo lahko prijavi na zavodu za zaposlovanje in dobili pravico do denarnega nadomestila. V preostanku nekdanjega podjetja Fecro letos nihče več ne dela in tudi nihče ni v pravem delovnem razmerju. Garb, ki vodi sindikat teh delavcev, pa je načelno nasprotoval uvedbi stečaja in preprečil dva poizkusa sodišča, da bi ga uvedlo. S tem je v bistvu preprečil delavcem rešitev njihovega statusa in s tem tudi pridobitev socialnih pravic. Marjana Barla sem vprašal, od česa živijo delavci Fecra, med kate-

rimi je tudi Miroslav Garb. Povedal je, da so v letošnjem letu dobili po 2.000 din pomoči od centra za socialno delo in enak znesek od Svobodnih sindikatov iz Fecra. Delavci, ki so se zaposlili v novih firmah, ki so zrasle iz tega podjetja, so zanje prispevali dva delovna dneva. Delavci Fecra so dobili tudi nekaj olajšav pri stanarinah in pri plačevanju participacij v zdravstvenih ustanovah. Skupaj z Marjanom Barlom sva tako lahko ugotovila, da

ni jasno, od česa živijo ti delavci, ki jim grozi odprta nezaposlenost, potem ko bo stečaj enkrat le uveden.

V Svobodne sindikate se je v Slovenj Gradcu včlanilo 5.630 od 7.530 zaposlenih. Imajo torej skoraj tri četrtine članstva, ki je organizirano v 54 sindikatov podjetij. Druge sindikalne zveze delujejo le v Fecru. V območne sindikate za Koroško pa se ne povezujejo delavci iz zdravstva in gozdarji. Koroška območna organizacija Svobodnih sindikatov se še ni dokončno kadrovske oblikovala in danes še nima službe pravne pomoči. Pogodbeno pa zanje dela odvetnica iz Slovenj Graca Jožica Koničnik.

Podatki, ki jih imajo Svobodni sindikati, kažejo, da gospodarstvo občine, ki je usmerjeno v izvoz, posluje uspešneje kot v sosesčini in v vsej republici. Delavci dobivajo plače praviloma na pla-

čilni dan in le izjemoma z zamudo. S tem je ustvarjena podlaga za njihovo gmotno in socialno varnost. Podjetja imajo dovolj naročil, slabša je le njihova plačilna sposobnost. O vseh odstopanjih od splošne, panožnih in podjetniških kolektivnih pogodb se pogajajo le na podlagi podatkov direktorjev in njihovih služb. Razen podjetij in panog, ki jih je prizadela vojna, so danes v slabšem položaju le delavci Lesa iz Tovarne meril, medtem ko se je po Barlovi mnenju z novimi kadrovske rešitvami izboljšal položaj Mikona. Prav v Mikonu iz sestave TUS je po Barlovi mnenju sindikat podjetja uspel, ker je pravočasno zahteval, naj vodstvo poišče primerno zamenjavo za direktorja, ki se je upokojil.

Uspeh Svobodnih sindikatov je najbolj odvisen od uspešnega dela predsednikov sindikatov podjetij. Barl ocenjuje, da je velika večina predsednikov v Slovenj Gradcu dobra in da imajo zupanje delavcev. S konkretnim delom pa so se po njegovem mnenju najbolj dokazali Tone Jakopič iz Nove opreme, Karl Krauzer in TUS, Danica Kremžar iz Mikona in Zvonka Pušnik iz sindikata vzgoje in izobraževanja. Svobodni Sindikati so v Slovenj Gradcu pripravili več predavanj in posvetov o kolektivnih pogodbah in pravicah delavcev iz delovnega razmerja. Sindikalisti so se udeleževali seminarjev v organizaciji republiških odborov sindikatov dejavnosti. Barl meni, da so k uspehu Svobodnih sindikatov v Slovenj Gradcu pripomogli tudi posamezni delavci iz strokovnih služb Svobodnih sindikatov Slovenije in tudi posamezni člani predsedstva.

Marjan Barl ne pozna kritik na račun svojega dela, čeprav ve, da so možne, ker lahko sindikat uporablja različne metode za doseg svojih ciljev. Zato so z njim lahko nezadovoljni tisti, ki mislijo drugače, ne le Miroslav Garb, ki je o tem pred meseci pisal tudi v našem glasilu.

Franček Kavčič

V Sarajevu prevladal razum

V petek so se v Sarajevu srečali predsedniki sindikatov glavnih mest republik in avtonomne pokrajine Vojvodine. O glavnih vsebinskih poudarkih na tem srečanju smo se pogovarjali s predsednikom Območnega sveta Zveze svobodnih sindikatov Ljubljana Andrejem Cimermanom.

DE: Gospod Cimerman, o čem ste se na srečanju pogovarjali?

A. Cimerman: »Sprejeli smo skupno izjavo, v kateri zahtevamo mirno življenje in normalno delo. Menili smo, da je odgovornost vseh ljudi dobre volje tako v Jugoslaviji kot tudi v Evropi, da se vse republiške in pokrajinske vlade na demokratičen način dogovorijo za takojšnjo vzpostavitev trga in proizvodnje, saj je jugoslovansko gospodarstvo tik pred zlomom. Zahtevali smo tudi takojšnjo prekinitev ognja in jalovih razprav, saj želimo živeti in ne umirati.

V razpravah predstavnikov Titograda, Skopja, Zagreba, Beograda in Novega Sada je bilo jasno povedano, da lačni ne bodo prosili.«

DE: Kaj je bilo vaše osnovno sporočilo oziroma zahteva?

A. Cimerman: »Zelo jasno sem izpostavil zaplembo slovenske lastnine, predvsem v Srbiji, Vojvodini in delu Bosne, kar so udeleženci srečanja označili kot nedopustno dejanje in predstavnik iz Beograda je obljubil, da bo organiziral sestanek s predstavniki slovenskih sindikatov ter predstavniki vlad Srbije in Vojvodine, kjer naj bi pouda-

rili, da takšne zaplembe škodijo tako delavcem v Srbiji, Vojvodini in Bosni kot tudi slovenskim delavcem ter tako dejanja dolgoročno pomenijo največjo škodo tistim, ki to počno.«

DE: Če sem prav razumela, je tokrat razum prevladal nad nacionalnimi strastmi?

A. Cimerman: »Tako je. Do bil sem občutek, da so brezumne odločitve sad zelo ozkih krogov ljudi in da širša javnost o tem sploh ni seznanjena. Z razumom bomo delali tudi v prihodnje in upamo, da bodo to dojele tudi druge strukture.«

DE: Kdo je bil glavni pobudnik za to srečanje?

A. Cimerman: »Pobudo je dal predsednik sindikata Sarajeva Boro Bjelobrck.«

DE: Zakaj se sestanka ni udeležil predstavnik s Kosova?

A. Cimerman: »S Kosova so nam sporočili, da so nujno zadržani.«

DE: Ste se morda dogovorili tudi za nadaljnja srečanja?

A. Cimerman: »Prepričani smo, da je sodelovanje na sindikalnem področju nujno potrebno tudi vnaprej, zato se bomo še srečali, ne glede na to, kakšen bo končni razplet jugoslovanske krize.«

Bojana Humar

Andrej Cimerman

Tudi kovinarjem se pišejo težki časi

Na pobudo predsednika Republiškega odbora Sindikata kovinske industrije Hrvaške Ivice Jakopčevića je bil v torek v Ljubljani skupni pogovor vodstev Sindikata kovinske industrije Hrvaške in Sindikata kovinske in elektroindustrije Slovenije. O tem srečanju smo se pogovarjali z Albertom Vodovnikom, predsednikom Sindikata kovinske in elektroindustrije (SKEI) Slovenije.

DE: Povsod v bivši Jugoslaviji je kovinska in elektroindustrija v težkem položaju. Verjamemo, da ste se imeli kaj povedati s hrvaškimi kolegi.

A. Vodovnik: »Vprašani, ki so ta čas aktualna, je veliko. Ne gre samo za to, da v Sloveniji čutimo posledice vojne; kritične razmere so za položaj v naši panogi veljale že prej, Hrvati pa se ravno zdaj srečujejo z nekaterimi specifičnimi vprašanji. Ne glede na to, da so zaradi vojne na Hrvaškem gospodarske in politične razmere bržkone hujše kot pri nas, pa kaže pri predstavljanju teh razmer v mednarodnih sindikalnih organizacijah in zvezar nastopiti skupaj kar je immanentno sindikatom in tako pridobivati ljudi za solidarnost, saj je ta več kot nujna v Sloveniji in na Hrvaškem. Zaskrbljujoče je, da vojna na Hrvaškem povzroča za današnje čase v Evropi neverjetne situacije: zaradi vojne po več tisoč delavcev ne more na delo. Lahko se zgodi, da bo kdo ravnal zelo birokratsko in storil tako, glede na zakonske norme, da bodo ti delavci izgubili delo, saj nimajo nobene dokaza, da v resnici niso mogli na delo. Te ljudi je treba zavarovati.«

Albert Vodovnik

DE: Kaj ste storili, da bi kot sindikat opozorili vse pristojne dejavnike na probleme, ki so povezani z vojno in gospodarsko škodo?

A. Vodovnik: »2. julija smo vsem vodstvom republiških sindikatov in zveznemu odboru kovinske industrije poslali poziv, naj razmislijo, kako preprečiti nesmiselno vojno in oborožene spopade v Jugoslaviji. Vsi so to sprejeli z veliko podporo in razumevanjem. S Hrvati pa smo se na torkovem pogovoru v imenu svojih 350 tisoč članov dogovorili o temle:

1. Pozivamo vsa najvišja vodstva v republikah in federaciji, da s svojim ugledom in vplivom preprečijo nadaljnje

vojne operacije na tleh katerekoli republike, še posebej sedaj v Republici Hrvaški, ter da se vsa sporna vprašanja rešujejo na civiliziran in miren način.

2. Zahtevamo, da mednarodna svetovna in evropska javnost izvede takojšnje pritisk na generale v Beogradu, da bi vsi vojaki JA zapustili teritorij Republike Hrvaške na isti način, kot je to storjeno v primeru R Slovenije.

3. Od kolegov iz evropskih mednarodnih sindikalnih asociacij in sindikatov evropskih držav zahtevamo, da vplivajo na svoje vlade za čimprejšnje priznanje suverenosti in pravice do državnosti R Slovenije in Hrvaške, kakor tudi drugih republik, ki bi se za to odločile. To je edini način za prenehanje nasilja in vojne ter rešitev sporov na miren način. V nasprotnem primeru bo prelita kri in število žrtev otežilo možen dialog.

4. Sindikatom ni pomembna nacionalna struktura delavcev in ljudi, temveč jim je pomembna njihova volja, izražena na volitvah oziroma na plebiscitu. Spoštujemo vsak narod, politično prepričanje, katerega vsebina je civilizirano razumevanje miru in demokracije, vsako vero in verodostojno. Zahtevamo mir in civiliziran dialog, saj nam je v vojnih razmerah delovanje onemogočeno, članstvo pa ogroženo tako od nabojev kot zaradi lakote. Zaradi vsega tega nam more Evropa pomagati pri zagotovitvi gole eksistence in preprečevanju brezumnih vojnih in političnih postopkov, saj smo tudi mi del iste Evrope.«

Bojana Humar

ROKOVNIK '92

VAŠ PRIROČNIK!

Za leto 1992 bomo izdali rokovnik z naslednjo vsebino:

1. Koledarski vložek za vpise sestankov in drugih opozoril
2. Zapisniški vložek
3. Priročnik za sindikalne zapužnike
  - Katere so temeljne naloge sindikata v podjetjih in ustanovah
  - Kako biti v stalni povezavi s članstvom
  - Kako in zakaj komunicirati z vodstvi podjetij
  - Kako se pogajati
  - Kako stavkati
4. Bistvene spremembe delovno-pravne zakonodaje

rokovnik-priročnik
1992

Rokovnik bo izšel predvidoma oktobra letos. Naročila pošljite na naslov ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4. Dodatne informacije bomo sproti objavljali v tedniku DE.

Dopolniti splošno kolektivno pogodbo

Splošno kolektivno pogodbo za gospodarstvo Slovenije (Ur. list RS št. 31/90) kaže dodelati. Pri tem bi se morali opreti na usmeritev ob njenem sprejemanju in podpisu. Splošna kolektivna pogodba ne sme biti ovira za nastanek in uveljavljanje kolektivnih pogodb dejavnosti in mora postopno, ne glede na določila zakona o delovnih razmerjih (ta je treba spremeniti in dograditi), »odmreti«. Z nastankom kolektivnih pogodb dejavnosti bo splošna kolektivna pogodba postala vse bolj ovira za sistem kolektivnega dogovarjanja. Zavzemamo se za rešitve, podobne tistim v državah v Evropi, kjer so panožne kolektivne pogodbe osrednje vprašanje kolektivnega pogajanja in tudi osnova za neposredno sklepanje pogodb o zaposlitvi v podjetjih. To pa bo zahtevalo več konkretnosti v kolektivnih pogodbah dejavnosti, saj prepisovanje splošnih načel na različnih ravneh kolektivnih pogodb bolj škoduje kot koristi osnovni sindikalni zahtevi, to je usmeritvi v varstvo delavca na trgu delovne sile. Oblikovanje plač v kolektivnih pogodbah mora temeljiti na spoznanju o socialni in motivacijski vlogi plač. Le ustrezno upoštevanje obeh dejavnikov je pogoj za zadovoljstvo, je kriterij harmoničnega razvoja družbe in instrument ofenzivne strategije učinkovitosti.

Leto dni od podpisa in uveljavljanja splošne kolektivne pogodbe je zadosten čas za oceno njene kakovosti in njenih slabosti ter za pripravo rešitev, ki bodo spodbujale tržno usmerjenost gospodarstva. Čeprav je ta ocena zaradi delovanja intervencijske zakonodaje lahko pomanjkljiva

pa vendar lahko pokaže precej realno sliko in stanje.

Sedaj delujeta dva sistema, in sicer intervencijski zakon in kolektivne pogodbe. V okviru intervencijskega zakona pa delujejo podsistemi, na primer: do izenačitve lestvice življenjskih stroškov ostanejo plače, dosežene v januarju. To potrjuje tudi Informacija o problematiki osebnih dohodkov IS Skupščine RS z dne 6. januarja 1991. Pričakovanja, da bo omenjena informacija dala odgovore in rešitve, so utopija. Informacija lahko da numeričen in indeksni pregled plač, ne more pa dati odgovorov na problem osebnih dohodkov, ker je to širši in zahteven problem. Tudi razna razmišljanja, da so osebni dohodki prenizki, so bolj stvar romantizma kot stvarnih ekonomskih raziskav. Po mojem mnenju je tudi premalo socioloških raziskav. Če se osebni dohodki povečajo za več kot to dopušča agregat družbene produktivnosti, so vir inflacije. Delavčeva denarnica je resda bolj polna, vendar je za ta denar nakupljenih proizvodov čedalje manj. Vedno smo pred problemom pravičnosti in realnosti. Zavedati se moramo, da bo rešitev gospodarskih problemov povzročila še večjo materialno neenakost, medtem ko rešitev socialnih problemov kliče po večji enakosti. In ker je država zaščitnica v krizi, je dolžna reševati socialne probleme. Pri kolektivnih pogodbah pa gre za to, da se mora realna rast plač nujno poveževati z družbeno produktivnostjo in da ni mogoče na račun plač povečevati vseh drugih oblik porabe.

Zdi se mi, da se tudi v sindikatih še niso zavedeli, da tiči zajec v tem grmu. Po mojem

mnenju morajo imeti pred zakoni, ki bodo zadovoljili inflacijska pričakovanja o pravičnosti, prednost ukrepi, ki bodo delavcem in prebivalstvu nudili prihodnost. Prav v dosedanji praksi delovanja kolektivnih pogodb se je pokazala največja slabost v tem, da govorimo o kolektivnih pogodbah in ceni delovne sile kot stroškovni kategoriji, v praksi pa se nismo oddaljili od samoupravnega sistema delitve in modelov distribucije. Osebni dohodki se še vedno štejejo za ostanek, ne pa stroškovno kategorijo, s katero je treba vnaprej računati in kalkulirati, kaj je treba storiti, da se ti stroški najmanj pokrijejo. Zaradi tega tudi motivacijski dejavnik še vedno temelji na spreminjanju točk, ne pa na stvarnem povečanju plač s cilji in učinkovitostjo.

V tem sestavku želim izpostaviti nekaj skromnih ocen določil splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo in naš predlog za njeno dopolnitev.

Podatki o splošnih bruto osebnih dohodkih na delavca – zavod RS za statistiko št. 169 z dne 19. julija 1991 – nas navajajo na tole ugotovitev:

Ocenjujemo, da so pogajalske skupine GZS in ZSSS zelo ustrezno ocenile razpore osebnih dohodkov po posameznih zahtevnostnih stopnjah. S tem je dan trden temelj za izdelavo politike plač v nadaljnjem obdobju. Če upoštevamo, da je za mesec marec izhodiščni osebni dohodek za enostavno delo znašal 7.067,00 dinarjev in primerjamo izplačane osebne dohodke po razponih, dobimo takšno sliko:

Porazdelitev delavcev po velikosti bruto osebnih dohodkov za mesec marec v gospodarstvu Slovenije:

delavci v %	
0,4	do 4000 din
1,3	od 4001 do 4500 din
1,8	od 4501 do 5000 din
5,7	od 5001 do 6000 din
7,9	od 6001 do 7000 din

Torej 17,1% delavcev ne more uresničevati 100-odstotnega izhodiščnega osebnega dohodka po splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo Slovenije. Če pa upoštevamo 33. člen splošne kolektivne po-

godbe in možnost znižanja izhodiščnega osebnega dohodka za 20%, je osnova primerjav izhodiščnega osebnega dohodka 5.654 din. Število delavcev, ki ne morejo izplačevati izhodiščnih osebnih dohodkov, je okoli 7-8%, kar je celo pod ocenami ob podpisu splošne kolektivne pogodbe. Menimo, da so to predvsem delavci v podjetjih z večjo izgubo. Ta podatek ustreza podatku o številu delavcev, ki so prešli zajamčeni osebni dohodek v prej omenjeni informaciji o osebnih dohodkih IS

Skupščine RS. Hkrati pa ta naša primerjava povsem ovzrže naslednjo ugotovitev informacije IS, ki temelji na povsem napačnem izhodišču. »Povprečni bruto osebni dohodek v slovenskem gospodarstvu, ki je v mesecu marcu 1991 znašal 11.693 din, se ne razlikuje veliko od predlaganega izhodiščnega osebnega dohodka za peti tarifni razred kolektivne pogodbe. Ta po naši oceni približno ustreza zahtevnosti dela v povprečju slovenskega gospodarstva, kar pomeni, da bi bila kolektivna pogodba v povprečju

Slovenije izvedljiva. To pomeni, da je izvedljiva za zgoraj del podjetij, ki tvorijo to povprečje, v spodnjem delu pa ne. V tem delu je zaposlenih več kot 70% delavcev. Dodaten razlog za nadzor nad izplačili osebnih dohodkov pa je tudi nedefiniran lastnik kapitala v podjetjih, ki poslujejo pretežno z družbenimi sredstvi. Potrebno je odgovoriti tudi na vprašanje o zaupnosti javnih plač. Problem je po našem mnenju čisto drugačen. Odpraviti je treba zakonsko do-

godbe in možnost znižanja izhodiščnega osebnega dohodka za 20%, je osnova primerjav izhodiščnega osebnega dohodka 5.654 din. Število delavcev, ki ne morejo izplačevati izhodiščnih osebnih dohodkov, je okoli 7-8%, kar je celo pod ocenami ob podpisu splošne kolektivne pogodbe. Menimo, da so to predvsem delavci v podjetjih z večjo izgubo. Ta podatek ustreza podatku o številu delavcev, ki so prešli zajamčeni osebni dohodek v prej omenjeni informaciji o osebnih dohodkih IS

Slovenije izvedljiva. To pomeni, da je izvedljiva za zgoraj del podjetij, ki tvorijo to povprečje, v spodnjem delu pa ne. V tem delu je zaposlenih več kot 70% delavcev. Dodaten razlog za nadzor nad izplačili osebnih dohodkov pa je tudi nedefiniran lastnik kapitala v podjetjih, ki poslujejo pretežno z družbenimi sredstvi. Potrebno je odgovoriti tudi na vprašanje o zaupnosti javnih plač. Problem je po našem mnenju čisto drugačen. Odpraviti je treba zakonsko do-

Slovenije izvedljiva. To pomeni, da je izvedljiva za zgoraj del podjetij, ki tvorijo to povprečje, v spodnjem delu pa ne. V tem delu je zaposlenih več kot 70% delavcev. Dodaten razlog za nadzor nad izplačili osebnih dohodkov pa je tudi nedefiniran lastnik kapitala v podjetjih, ki poslujejo pretežno z družbenimi sredstvi. Potrebno je odgovoriti tudi na vprašanje o zaupnosti javnih plač. Problem je po našem mnenju čisto drugačen. Odpraviti je treba zakonsko do-

Tarifni del kolektivnih pogodb in pogodb o zaposlitvi (teze)

Pogodbe o zaposlitvi

Piše: Dr. Ilija Jurančič

Pogodbe o zaposlitvi

Pogodba o zaposlitvi za delavce vsebuje v svojem tarifnem delu vse tiste določbe o materialnih pravicah delavcev, glede katerih kolektivne pogodbe nimajo dokončnih tarif ali glede katerih je možna izbira med različnimi tarifami. To so določbe o:

- višini osnovnega osebnega dohodka,
- načinu ugotavljanja in obračunavanja delovne uspešnosti.

- eventualni konkurenčni klavzuli in o materialnem nadomestilu zanj.

Vse druge določbe o materialnih pravicah delavcev (o deležu osebnega dohodka iz dobička, o dodatkih in o nadomestilih osebnega dohodka, o drugih osebnih prejemkih in o povračilih stroškov v zvezi z delom) so dokončno oblikovane v kolektivnih pogodbah ali v izvedbenih odločitvah posloводства. Zato njihovo navajanje v pogodbi o zaposlitvi ni potrebno.

Določbo o višini osnovnega osebnega dohodka pomeni razvrstitev delavca na delo (delovno mesto). Da bi delavce lahko razvrstili, mora biti predhodno sestavljen seznam del in za vsako izmed njih določena ustrežna tarifa, ki je lahko določena z zneskom (ki se primerno valorizira), s številom točk ali drugih obračunskih enot ali s količnikom

njegovega razmerja do najenostavnejšega dela. Ta seznam je delovni pripomoček in ne splošni akt, kot je bil včasih razvid del in nalog. Seznam dobi veljavnost šele s tem, ko so razvrstitve vnešene v pogodbe o zaposlitvi. Tarife, s katerimi se vrednotijo dela, morajo biti določene s kolektivnimi pogodbami, a tarifiranje (razvrščanje del je pristojnost poslovodnih delavcev in delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi 63. odstavek 49. člena ZTPDR), pri čemer bo vsaj v večjih podjetjih aktivno sodelovala ustrezna strokovna služba. Seznam del z njihovim tarifiranjem nastaja tako, da se zahtevnost dela vsakega izmed del ocenjuje na podlagi ustreznega ocenjevalnega modela ali tako, da se dela najprej na podlagi zahtevane strokovne usposobljenosti razvrstijo v tarifne razrede in nato dela vsakega izmed tarifnih razredov v grupe, ki pripadajo temu tarifnemu razredu.

Določbo o načinu ugotavljanja in obračunavanja delovne uspešnosti v pogodbi o zaposlitvi vsebujejo opredelitve, katere pojavne oblike in na kakšen način se ugotavljajo in upoštevajo pri obračunu osebnega dohodka delavca, za katerega je sestavljena pogodba o zaposlitvi. V pogodbo o zaposlitvi ni mogoče vnašati meril in normativov, na podlagi

katerih se ugotavlja delovna uspešnost. Te tekoče in sproti pripravljata strokovna služba v okviru pooblastil poslovodstva.

Določbe o konkurenčni klavzuli vsebujejo ugotovitve – da delavec pri svojem delu pridobiva tehnična, proizvodna ali poslovna znanja in da teh znanj ne sme uporabljati v času delovnega razmerja in določeno obdobje po prenehanju delovnega razmerja na način, s katerim bi konkuriral podjetju,

- da je v primeru kršitve konkurenčne klavzule delavec dolžan plačati stvarno škodo, ki nastane ali odškodnino v pavšalnem znesku,
- da ima zaradi konkurenčne klavzule delavec pravico do povečanja osnovnega osebnega dohodka (5-10%).

Konkurenčno klavzulo bo vsebovala samo pogodba o zaposlitvi za tiste delavce, ki bi s pridobljenimi znanji lahko konkurirali podjetju.

Pogodba o zaposlitvi za poslovodne delavce in za delavce s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

Ker kolektivne pogodbe za te delavce praviloma izvezmajo veljavnost določb tarifnega dela, mora pogodba o zaposlitvi vsebovati vse določbe o materialnih pravicah ali vsebovati generalno klavzulo, da

se dodatki in nadomestila osebnega dohodka, drugi osebni prejemki in povračila stroškov v zvezi z delom obračunavajo na enak način, kot to velja za vse ostale delavce. Razen tistih, ki so s pogodbo o zaposlitvi posebej določene. Enako velja tudi za konkurenčno klavzulo, ki pa je pri teh delavcih praktično obvezna.

V načelu je treba tem delavcem zagotoviti primeren (spoben) osnovni osebni dohodek za delo in spodbudno (debilo) udeležbo na doseženem dobičku.

Osnovni osebni dohodek se poslovodnim delavcem in delavcem s posebnimi pooblastili in odgovornostmi določa na enega izmed treh načinov:

- z razvrščanjem v grupe na podlagi zahtevnosti dela,
- z določanjem količnika poprečnega osebnega dohodka, doseženega v podjetju,
- s fiksnim zneskom plače (najpogostejše dinarska protivrednost tarife, določene v tuji valuti).

Če se uporabi razvrščanje v grupe, se poslovodna delovna mesta in delovna mesta s posebnimi pooblastili in odgovornostmi razvršča v primerjavi z delovnimi mesti najvišje strokovnosti. Primer treh variant takšne razvrstitve:

grupa	količnik	IX.	P1	P2	P3
21.	3,86	•	•		
22.	4,12	•	•		
23.	4,40	•	•		
24.	4,69	•	•		
25.	5,00	•	•		

26.	5,35	•	•		
27.	5,80	•	•		
28.	6,30	•	•		

Izbrana varianta, ki je lahko oblikovana tudi povsem drugače kot v prikazanih treh primerih, mora izražati razmerja zahtevnosti dela (predvsem odgovornost!) med delovnimi mesti najvišje strokovnosti in med poslovodnimi deli. Na tako določeno tarifo se obračunavajo dodatki in stimulacije, kot to velja za vse delavce.

Podlaga za določanje osnovnega osebnega dohodka v odvisnosti od poprečnega osebnega dohodka v podjetju so Kriteriji za sklepanje pogodb o zaposlitvi za poslovodne delavce, ki jih je v juliju 1990 pripravilo društvo poslovodnih delavcev Manager. Po teh kriterijih osnovni osebni dohodek poslovodnih delavcev znaša:

- v majhnem podjetju (do 50 delavcev), najmanj 3 poprečne osebne dohodke,
- v srednjem podjetju (do 250 delavcev), najmanj 4 poprečne osebne dohodke,
- v velikem podjetju (nad 250 delavcev), najmanj 5 poprečnih osebnih dohodkov.

Tak način je razmeroma enostaven, vendar se tu pojavljajo vprašanja, ali naj se npr. še enkrat posebej obračunavajo tarife, ki so v poprečju že upoštevane (delovna uspešnost, delovna doba, udeležba na dobičku itd.). Razen tega so v poprečnem osebnem dohodku vsebovane tudi razlike, ki nastajajo iz izobrazbene strukture delavcev, gospodarskega položaja dejavnosti in

ločilo o višini najvišjih plač na osnovi 15 zajamčenih plač. Postaviti je treba osnovne plače tudi za poslovodstvo in drugi del plače povezati z uspešnostjo. Če to ne bo storjeno, bo vrednost najvišjih plač rezultat položaja in zasedbe delovnega mesta. Problem zaupnosti in javnosti plač lahko postavimo tudi drugače: koliko bodo plače višje, če bodo javne? Vsak naj odgovor poišče sam. Moje mnenje pa je, da se v agregatu osebnih dohodkov ne bo nič spremenilo in da je ta problem preveč spolitiziran. Zaradi sprememb delovne zakonodaje in dosedanjih izkušenj bi po mojem mnenju morali spremeniti te dele splošne kolektivne pogodbe (tarifni del):

1. Drugo točko 36. člena – čas čakanja na delo za presežne delavce. Določiti je treba nadomestilo za upoštevanjem 36. f člena (spremembe, in dopolnitve o delovnih razmerjih). Samo nadomestilo za čas čakanja na delo (izpad energije, pomanjkanje surovin, deževni dnevi v kmetijstvu) pa lahko vsebinsko ostane v kolektivni pogodbi.

2. Definirati regres za letni dopust vsebinsko in določiti novo višino (38. člen, 1. točka splošne kolektivne pogodbe).

3. Na novo opredeliti odpravno zaradi prenehanja delovnega razmerja (38. člen, 4. točka). Tu pa mislimo, da je poleg višine odpravne pomembnejša definicija delovne dobe, saj je zakon o delovnih razmerjih tukaj nedorečen in mačehovski.

4. Spremeniti in na novo definirati 2. točko 39. člena splošne kolektivne pogodbe – prevoz na delo in z dela.

Vse drugo je treba prepustiti kolektivnim pogodbam dejavnosti. Enotnosti na neenakih osnovah ni mogoče doseči. Usmeriti se moramo predvsem v raziskavo vzrokov. To pa terjajo strokovnega angažiranja. Prepričani smo, da bodo strokovne rešitve edina prava osnova za skupne nastope sindikatov.

Brane Mišič

tudi iz tehničnih in tehnoloških posebnosti dejavnosti (npr. jamski dodatek v rudarstvu).

Tarife delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi se v tem primeru določijo v razponu za 10 do 30 odstotkov manj, kot to velja za poslovodne delavce.

Osnovni osebni dohodek poslovodnih delavcev in delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi se lahko določi tudi v fiksnem znesku, praviloma v dinarski protivrednosti v tuji valuti določene tarife. Ta znesek se določi v okviru postopkov razpisovanja in izbiranja. V tuji praksi je tak način tarifiranja poslovodnega dela najpogostejši in zelo verjetno je, da bo tak način prevladoval tudi v naši praksi.

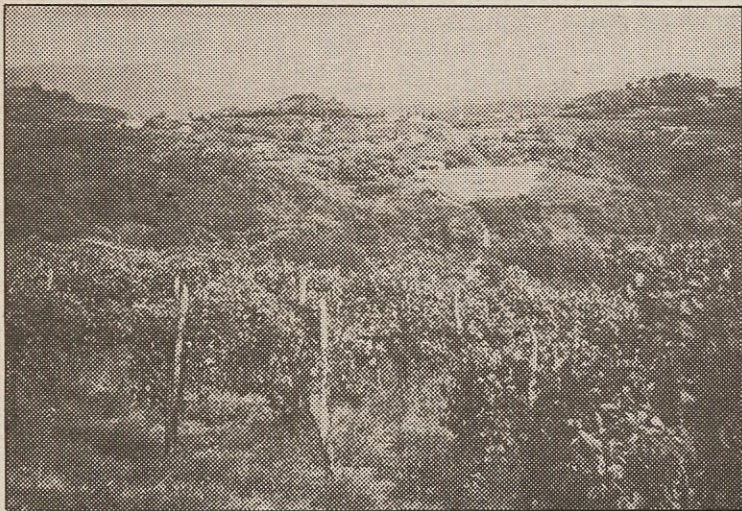
Najpomembnejši del osebnega dohodka poslovodnih delavcev in delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi je delež iz dobička. Ta mora biti tak in tolikšen, da so ti delavci motivirani in materialno stimulirani, da se dobiček v podjetju doseže. To je mogoče doseči samo na ta način, da se vnaprej, že s pogodbo o zaposlitvi določi delež osebnega dohodka iz dobička. Ta delež je mogoče določiti tako, da n. pr. poslovodstvu pripada kot osebni dohodek med 5 in 10 odstotki dobička, ki presega 6% poslovnega sklada in da se ta delež npr. razdeli:

- ena tretjina poslovodnemu delavcu,
- dve tretjini delavcem s posebnimi pooblastili in odgovornostmi.

Konec

Pridnih Bricev niti vojna ne ustavi

Zanje vojne ni bilo, zanje – kot vedno – ostaja le trdo delo v sadovnjakih in vinogradih

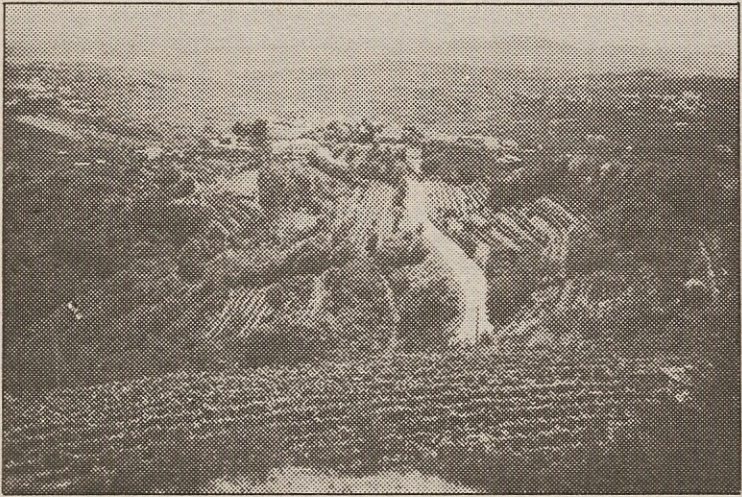
Pogled z domačije na Bregantovšču na sosednjo Italijo. Na koncu vinogradov je državna meja, ki pa je prej vez kot ločnica med ljudmi na obeh straneh.

V gostilni Pri Milici, kjer so se radi zadrževali vojaki JLA, je vedno živahno.

Obnovljeni grad na Dobrovo čaka na prve obiskovalce.

Vas Šmartno, znana srednjeveška utrdba, obdana s skrbno obdelanimi sadovnjaki in vinogradi.

Boris Jakoncic, ki sva ga zmotili pri zalivanju svojega sadovnjaka. Poskusili sva tudi njegove breskve, ki jih, kot pravi, nikoli ne škropi, zato so popolnoma naravne.

Če se iz Nove Gorice mimo Solkana odpravite po sabotinski cesti, boste prav kmalu prišli v Goriška brda, ki so na zemljevidu kot majhen žep na zahodni slovenski meji, sicer pa znana po kakovostnem sadju in dobrem vinu.

»Vojno? Kakšno vojno?« so dejali Brici, ko sva jih vprašali, kako so preživeli vojno. Zanje je, kot vedno, obstajalo le delo v sadovnjakih in vinogradih, vojno pa so prepustili vojakom.

Oaza miru

Goriška brda deli državna meja z Italijo, zato so Brici že od nekdaj bolj povezani s kraji čez mejo kot pa z domovino. Kmetje imajo v Italiji veliko zemlje, italijanska Gorica pa jim pomeni tudi pomemben trg za njihovo sadje in vino. Srečno naključje je hotelo, da je zvezna vojska ob agresiji na Slovenijo na to obmejno gričevje »pozabila«.

»Približno pet hektarjev zemlje imamo v Italiji, vendar smo v času vojne lahko kot ponavadi hodili v svoje brajde, saj so bili naši maloobmejni prehodi normalno odprti,« nam je povedala Neda Bregant, gospodinja domačije na Bregantovšču v Gornjem Cerovem. Takrat je bil ravno čas česenj, po katerih so Brda tako znana, in kmetje so jih kot vedno neovirano vozili v Gorico, kjer se dobro prodajajo. Gospodinja z Bregantovšču nam je še povedala, da so tiste dni opazili poostren nadzor italijanskih obmejnih služb, ki so preverjale, ali sadjarji morda poleg česenj izvažajo še kaj drugega.

Po briških gričih so podolgem in počez raztreseni vinogradi in sadovnjaki, ki jih skrbno obdelujejo pridne roke. Tu zvezna vojska res ni imela kaj početi. Obmejne stražnice z maloštevilnimi vojaki so se predale brez bojev, ponekod, v bolj oddaljenih vseh, pa niti alarmov za zračni napad niso slišali.

V gostilni v Vipolžah, po domače Pri Milici, so imeli vojaki iz tamkajšnje stražnice svoje zavežišče. »Ko se je začelo, so starši tudi trikrat na dan telefonirali v gostilno, tako da sem morala neprestano tekati na karavlo po vojake,« je pripovedovala gostilničarka Milica Prinčič. Tudi sicer so se tukajšnji vaščani dobro razumeli z vojaki in gostilna je bila

zaradi bližine stražnice že vsa po vojna leta »dežurna telefonska centrala«.

V času agresije je nekega vojaka iz Srbije obiskal oče, ki je bil presenečen, ker je bilo na tem koncu Slovenije tako mirno in tako drugače, kot je videl in slišal na beograjski televiziji.

Sedem od dvajsetih vojakov je dezertiralo, ostali pa so stražnico v Vipolžah zapustili v nedeljo, 21. julija. Milica, ki se je v zadnjih treh tednih navezala na mlade vojake, je zaskrbljena, ker ne ve, kam so jih odpeljali, ali so prišli srečno domov. »Zdaj jih kar pogrešamo, saj imamo karavlo že petdeset let pred hišo in se človek na to navadi. Skoraj ne morem verjeti, da jih ni več,« nama je na koncu zaupala Milica Prinčič.

Gosti še vedno nezaupljivi

Med vojno v Goriških brdih torej nič vznemirljivega. Drugače pa je sedaj po končani vojni. Tanki so pregnali prestrašene obiskovalce in Brici se pritožujejo, da gostov še vedno ni. Predvsem Italijani, ki so v Brdih zelo zaželjeni turisti, so še vedno nezaupljivi do razmer pri nas in le redki zaidejo čez mejo.

Veliko škodo ima briški turizem na Dobrovo, kjer naj bi prenov-

ljeni grad z vinoteko, restavracijo, galerijo umetnika Zorana Mušiča in etnološkim muzejem odprli 27. junija. Zaradi vojnih razmer pa so odprte gradu preložili na začetek septembra in tako dva meseca turizma splavala po vodi.

Podobno zgodbo so nama povedali tudi vaščani Šmartnega, nekdanje srednjeveške utrdbे. S Šmartnega, ki stoji vrh holma sredi Brd, je lep razgled daleč naokoli. Tu si je moč ogledati tipične briške hiše in baročno cerkev svetega Martina iz 18. stoletja. V cerkvi so lepe freske Toneta Kralja, cerkveni zvonik pa je bivši trdnjavski stolp iz 14. stoletja. Zaradi svoje dolge zgodovine je Šmartno pomembna in sicer dobro obiskana turistična točka. Sedaj pa so kulturne znamenitosti osamljene in zaman čakajo na obiskovalce.

Tako je kmečki turizem v Brdih ostal brez turistov. Toda Brici so včasih tudi malo trmasti ljudje in kot pravijo, bodo storili vse, da bi goste spet privabili v svoje kraje. Povabili so naju na praznik peršulade – breskev v vinu, ki so ga prav takrat praznovali, in nama zagotovili, da se ta primorska specialiteta v vročih poletnih dneh

Plakat, ki poziva briške sadjarje na ustanovni občni zbor Združenja pridelovalcev briškega sadja. Takšen bo tudi zaščitni znak Združenja, ki ga bodo registrirali na patentnem uradu.

prav prijetno prileže. Mogoče je ta že tradicionalna prireditev letos pretrgala turistično mrtvilo.

Brici zaščitili svoje sadje

Brici daleč naokoli slovijo kot zelo delavni in trdni ljudje, saj ne poznajo počitka. Svoj delovni teden preživijo v vinogradih in sadovnjakih, praznike in konce tednov pa izkoristijo za prodajo svojih pridelkov. Prav v tem času ponujajo svoje sadje, predvsem breskve in nektarine, tudi na ljubljanski tržnici. Ker je briško sadje znano po svoji kakovosti, se tega imena radi poslužijo tudi drugi pridelovalci sadja. Zaradi takih in podobnih zlorab Brici že dolgo razmišljajo o zaščiti svojega imena, minuli petek pa so te težnje obrodile sadove. V vinski kleti na Dobrovo je bil namreč ustanovni občni zbor Združenja pridelovalcev briškega sadja pod oznako **SADJE GORIŠKIH BRD**. Združenje, ki je svoje člane začelo vpisovati v ponedeljek, ima svoj znak, ki ga bo zaščitilo na patentnem uradu.

Podrobnosti o začetku delovanja Združenja nama je povedal član iniciativnega odbora Boris Jakoncic, ki sva ga zmotili pri zalivanju nasada breskev, saj dežja v Brdih že dolgo ni bilo. Do ideje o taki organizaciji je prišel Boris sam že pred nekaj leti, ko je bil predsednik tamkajšnje kmečke zveze. Zamisel se je začela uredničevati, ko so do spoznanja o nujnosti zaščite briškega sadja prišle tudi strokovne službe.

Predsedstva Združenja zaenkrat še niso izvolili; to funkcijo ima v rokah iniciativni odbor, katerega člani so kmetje in predstavniki strokovnih služb. Natančnih meril o tem, kdo bo lahko član Združenja, še niso oblikovali. Zaenkrat so si edini, da bo Združenje ščitilo le tiste, ki sami proizvajajo in prodajajo, zato bo za včlanitev nujno dokazilo o nasadih.

Vsak pridelovalec bo dobil znak Združenja s svojo registrsko številko, največ trije člani družine pa bodo lahko dobili izkaznico s svojo sliko, ki jo bodo morali nositi na prodajnih mestih. Vsaka zloraba tega znaka se bo kaznovala s trajno izključitvijo iz Združenja.

Osnovni namen Združenja pridelovalcev briškega sadja je torej zaščita briškega kmeta, posredno pa bodo zaščiteni tudi kupci, saj bodo lahko prepričani, da zares kupujejo kakovostno briško sadje. Upajmo, da bodo Brici dobili to »vojno«...

Besedilo in slike: Tanja Urdih in Bojana Humar

Neminljivost vsakdanjosti

Na bližnjem mlinu obledela tablica pripoveduje, da je tukaj slovenska delegacija prečkala Kolpo na svoji poti v Jajce. Tranzistor lovi predvsem Zagreb, le zvečer tudi Ljubljano. Na drugi strani reke, že v daljavi, vidimo redke avtomobile na Luizijani. Tako imenujejo cesto, ki preko Gorskega kotarja povezuje Reko z Zagrebom.

Tukaj je mir! Deževje je shladilo Kolpo, skalilo je ni. Kmetom je dež obogatil letino. Nam pokvaril nekaj dni taborjenja.

Na polici nad nami je ugnezden Donalj. Najbolj južna točka Slovenije. Vas je ostarela, vodovoda ni. Trgovine ni! Gostilne ni! Do bližnje ceste je pol ure hoda. Vsakih osem ur pelje avtobus. Delavski seveda. Vozi do Vinice in Črnomlja. Tam je več kruha. Nekaj mladih je tako ostalo doma, drugi so se potepali po svetu.

Poleti se zberejo tu ob mlinu na svojem kopališču. Pomagajo na domačijah, popoldne prežive ob reki. Idilo povečujejo vse pogostejši kajakaši in kanuisti, ki se spuščajo s čolni od Starega trga oziroma Prelesja do Vinice. Letos tujeve ni.

Francelj je vdovec in preživlja starost v lepo urejeni belokranjski domačiji. Sorodniki so v svetu; tako se kot mnogi drugi tudi on razveseli nas, poletnih planinskih viharikov, ki teden dni domujemo pri njih.

V teh krajih na vojno in razdruževanje opozarjajo zgolj letala v zraku in nekaj teritorialcev v bližnji Vinici. Domačini pravijo, da se je ljudem zmešalo v glavah, da ne želijo še ene vojne. Hočejo mirno

starost. Janez vsak večer odpešači do Kota, sede v čoln in obiše sosednji Severin. Tam je življenje, ki ga dela Luizijana. Je kavarna, je pevka, vrtijo se jagenjčki in odojki. V pozni noči pa znova do čolna, čez Kolpo in domov. Skrbri za zemljo in zajce. Vdovec je že vrsto let.

Ob takem času sta imela navado pričolnariti po Kolpi se-

danja ministra in prenočiti na peščini sredi Kolpe. Letos ju še ni bilo. Tako je mir samo naš. Sedem kilometrov makadama, ki ni hotel postati asfalt tudi v boljših časih, nas loči od sveta.

Naj tako ostane. Kopališče neokrnjeno in naravno, ljudje vpeti v vsakdanji ritem, ko do bližnje cerkve na Sinjem vrhu rabiš uro hoda, da bi mogla

zaživeti z novo mladostjo krepko in mirno življenje. Sedemnajstmesečna Mateja junška koraka okoli in prenaša stole. Ja najmlajša v vasi.

Odšli smo po mleko, nato dežurni v Vinico in z njimi tole pisanje med zelenjem in skrivnostnim šumenjem Kolpe. Dan se je začel s soncem; radio molči, potisnjen v kot. Čez kakšno uro bodo prišli ribiči. Nad taborom vihra bela zastava z zelenim izvezenim viharikom. Pred tednom dni bi rekel, da kaj takšnega ni mogoče!

Milan Bratec

Rapsodija v bistrem... (Slika: Sašo Bernardi)

Spet v lovu za roki

V Tovarni pletenin Rašica so čez vikend »preskočili« posledice sodnega dne

Še vedno drži kot pribito: če ima hudič mlade, potem jih ima najmanj deset! To vam bodo vedeli ta čas najbolj zgovorno povedati občani Gornje Radgone, Slovenskih Goric in Trebnjega na Dolenjskem ali pa vaščani Gameljna, Trzina in Depale vasi v okolici Ljubljane, nad katerimi se je sredi prejšnjega tedna neusmiljeno razbesnela narava. Kar jim v nedavni vojni vihri niso uničili tanki ali letala, sta jim na sodni dan pobrala orkanski veter in toča...

»Ja, letošnji julij nam bo gotovo ostal v spominu do konca naših dni,« je zmajeval z glavo Franc Lovšin, generalni direktor tovarne pletenin Rašica iz Gameljna nad Ljubljano, kjer si služi svoj vsakdanji kruh 1.200 delavcev, pretežno žensk, »saj smo ta mesec doživeli dva res huda udara. Najprej nas je zadela vojna, zaradi katere nismo mogli normalno delati, zdaj nam pa utegne še ta ujma prekrižati marsikakšen račun. Pa toliko naročil imamo...!«

Orkanski veter – govori celo o nekakšni vodni strelji –, ki je v četrtek okoli desetih dopoldne divjal dobrih pet minut, je kot za

Franc Lovšin

Džari Šakirov

Medtem ko je delo v tovarni pletenin Rašica že nemoteno potekalo, so v ponedeljek dopoldne s parkirišča pred industrijsko prodajalno pospravljali še zadnje ostanke razbitin. Da je bila tod ujma, so popoldne pričala le še polomljena drevesa. (Vse slike: Sašo Bernardi)

šalo razkrival strehe, razbijal stekla in podiral drevesa okoli tovarniških hal. Šivalnica in razvojni oddelek sta se tako nenadoma znašla pod milim nebom, iz katerega je curkoma lilo; hudourniki s pobočja Rašice pa so tik zatem že začeli zalivati skladišča surovin in gotovih izdelkov, pripravljenih za izvoz.

»Sreča v nesreči je bila, da se je to zgodilo med delovnim časom,« je nadaljeval direktor Lovšin. »Takojo ko je s šivalnice odneslo streho in je začelo kapljati v notranjost, so delavke začele pokrivati stroje. Ne vprašajte, kakšna škoda bi bila, če bi se to zgodilo ob kakšnem prostem dnevu! Drugi so se ubadali s prodirajočo vodo, ki jo je bilo že kmalu čez gleženj; mi pa seveda s tem, kako bi lahko v najkrajšem možnem času odpravili

»Tak po ujmi smo nabavili kritino, nato pa smo se znašli v kar precejšnji zadregi, kako pravilno pokriti gola rebra naših streh,« je med drugim povedal Džari Šakirov, v Rašici zadolžen za službo varstva pri delu. »Zavrteli smo ničkoliko številnih raznih gradbenih podjetij s prošnjo, naj nam svetujejo in pokažejo, kako se streže krovskim zadevam, vendar odziva ni bilo. Tako smo se pač morali sami znajti...«

posledice in tovarno spet spravili v tek. Vedeti namreč morate, da imamo ogromno naročil in da smo kar 80-odstotno angažirani z izvoznimi posli. Tega aduta pa nikakor ne smemo zapraviti! Saj veste, tuji trg je zanesljiv, domači se pa iz dneva v dan bolj zapira.«

Džari Šakirov, vodja službe za varstvo pri delu, ki je prvi julijski udar – vojno – pet dni moral doživljati za pomurskimi barikadami, predno se je lahko prek Avstrije vrnil v Rašico, je bil ob ujmi na delovnem mestu. »Takojo smo ustanovili krizni štab, ki je bedel nad tem, o čemer je govoril že direktor,« je nadaljeval in povedal, kolikšna naj bi bila škoda po prvi oceni – 10 milijonov dinarjev. Seveda gre za neposredno škodo. Posredna bo gotovo mnogo višja, saj za zdaj še ne ve, koliko jim bodo za sanacijo zaračunali nekateri izvajalci, niti kakšni bodo njihovi izdelki, ko jih bodo dokončno posušili. »Veste, okoli 50.000 kosov smo že imeli v vrečkah. V soboto jih je režija udarniško razobesila po tovarniškem dvorišču, da bi se osušili, s čimer smo preprečili nadaljnjo škodo. Ta pa seveda bo, saj bo marsikakšen pulover, jopa ali krilo malo bolj šekasto,« zaradi česar bodo morali te artikole seveda prodati pod ceno.

Vsega tega se seveda zaveda tudi celoten 1.200-članski kolektiv tovarne pletenin Rašica. Zato se je odpovedal dopustom, pa tudi prejšnji prosti soboti. Pljunil je v roke, da bi vsem tem nesrečam navkljub do roka (konec septembra) izpolnil obveznosti do svojih partnerjev iz tujine. In kdor pozna Rašico, dobro ve, da bodo v tem tudi uspeli...

Damjan Križnik

Tisoč in en razlog za alternativne počitnice

Spoznaj domovino in še bolj jo boš ljubil

Malce prevroč julij se je prevesil v avgust. Smo sredi šolskih počitnic, sredi poletja, pa si turistični delavci še vedno ne manejo rok. Mnogi namreč nikamor niso šli na dopust. Ne le zaradi strahu in negotovosti. Tudi zato, ker preprosto nimamo kje vzeti tistih tristo, štiristo ali celo več dinarjev, ki jih je potrebno odšteti za polpenzion.

Zato mnogi izmed nas te dni na novo odkrivamo zanimive, pa sploh ne tako skrite kottičke slovenske zemlje. Doslej smo jih nekako podcenjevali in jih imeli, kot pravimo, nekako v rezervi. Za takrat, ko ne bo kaj »boljšega«, ko ne bo cvenka za Kvarner, sončne dalmatinske otoke, Grčijo ali kaj podobnega.

Ja, vsaka, prav vsaka stvar ima dve plati. Najmanj dve. Vedno, skoraj vedno, tudi tisto bolj svetlo, to je dobro plat. In ta je, da bomo letos svoje prihranke v glavnem pustili doma, v Sloveniji in da smo mi, povsem navadni državljani Slovenije, ki seveda bolj malo premoremo, po dolgih letih spet postali zanimivi za našo turistično ponudbo. Doslej, roko na srce, nismo bili. Seveda pa izjeme, tudi v tem primeru, samo potrjujejo pravilo.

Biseri, ki so še vedno zastoj

Zaradi neprijetnih časov torej svoje počitnice mnogi preživljamo doma. In v bližini svojega stanovanja, saj je toliko lepih krajev, ki se jih pravzaprav le še spominjamo iz otroških let, ko smo si lahko le malo privoščili.

Mi smo se na svojem ponedeljkovem izletu najprej ustavili v vasi Jezero pri Podpeči. Točneje ob lepem jezercu, ki ga je mati Narava gotovo načrtovala s šestilom. Tako lepo okroglo je to jezero, da so ga domačini krstili, zelo preprosto, z imenom – Jezero.

Voda in njena neposredna okolica sta naravni spomenik in temu primerno tudi zavarovana. Jezero je na obrobju Ljubljanskega barja, le kakih petnajst kilometrov od Ljubljane. Že od nekdaj je priljubljena izletniška točka. Predvsem za ljubitelje kopanja, saj je vedno polno razmeroma zelo

čiste in ne prehladne vode. Izletniki imajo tu urejeno obalo za sončenje in rekreacijo, dva pomola, nekaj sence..., to pa je tudi vse. No, poleg je še lepa brunarica, kjer strežejo svojim obiskovalcem vse od jutranjih ur pa tja do polnoči.

Na Jezero, okrašeno z rumenimi lokvanji, radi zahajajo tudi ribiči. Pravijo, da krapci in ščuke tu še vedno prijemajo in da velja preizkusiti svoje ribiške sposobnosti. Trud se baje obrestuje. Sicer pa ta naravni biser ni dostopen vsem rekreativcem in primeren za sleherne norčije. Čolnarjenje je prepovedano, tudi jadranje na deski, pa še marsikaj. Ni kaj, Jezero je kot naravni spomenik zaščiten. Lahko se v njem kopamo, ob njem sončimo, rekreiramo... In že to je

nekaj, saj je popoldne ob lepi vodi neprimerno bolj prijetno kot kje v mestu, denimo na prepolnem kopalnišču, kjer je potrebno za gnečo in prerivanje še pošteno plačati.

Od Podpeči se lepa asfaltna cesta počasi povzpne proti vasi Kamnik, kjer sta dve znani gostilni. Najprej Pri Mari in potlej Zgornji Kirm. No, nas je pot vodila mimo in naprej skozi osvežujoče gozdove. Proti Rakitni.

Na tej planoti, ki je znana po svojem dobrem zraku, spokojnem miru in tudi urejenem rekreacijskem centru je kakih 150 hiš. In, ne boste verjeli, tudi blizu 500 vikendov. Kdo bi si mislil? Ljudje so s svojimi bivališči tako dobro skriti v prostranih gozdovih, da ima človek tu gori še vedno občutek samote. Pa sploh ni tako samotno...

Posebno ob lepih poletnih dnevih ne, ko razmeroma veliko jezero, igrišča, čolni in športni te-

Keglji se dá tudi na travi... Slika: Damjan Križnik

Andrej Ulaga

Doživetja, ki se jih radi spominjamo

Kljub okoliščinam vsebina in umetniška raven letošnjega mednarodnega poletnega festivala ni padla

Za nami je že več kot 10 dni od začetka mednarodnega poletnega festivala v Plečnikovih Križankah, ki že 39. leto z izbranimi koncertnimi, plesnimi in glasbeno-scenskim prireditvami nudi obiskovalcem veliko prijetnih spominov na poletje.

Začnimo s koncerti: Svečana otvoritev in briljant nastop kornega orkestra SLOVENICUM pod vodstvom dirigenta Uroša Lajovica in priznane flavistke Irene Grafenauer. Nastop leningrajskih simfonikov, ki so po narnem potovanju z Malte z vso umetniško močjo zmogli prikazati čar in vabljivost ruske glasbe v skladbah Stravinskega, Prokofjeva in Čajkovskega. V avgustu sledi še nastop švicarskega Festivala strings iz Lucerne.

Iz Anglije prihaja v goste Briten kvartet, iz Španije znani kvartet kitar iz Barcelone, žal pa je ognjevit plesna skupina Copsy Cry, ki naj bi predstavila pisan izbor flamenko plesov, svoj nastop odpovedala.

Spored pianističnih recitalov bosta izpopolnila argentinski pianist Daniel Levy in nemški virtuoz Günter Reinhold. Predstavila se bo tudi Japonska s tradicionalnimi japonskimi plesi in sodobno japonsko plesno glasbo.

Festival je letos začel uvajati tudi diksilend jazz koncerte. Zaradi odstopov nekaterih ansamblov bosta letos nastopila le dva: High Sierra Jazz Band iz ZDA in Studium Dixieland Band iz Madžarske.

Običaje srednjeveških glumcev in pevcev z igrivimi scenami, umetnijami, kot so požiranje ognja, valjenje črepinj, požiranje meča, glasbena pojedina z več kot 20 instrumenti, bo predstavil nemški ansambel Ubenhout pediculus.

Koncerti ob Bohinjskem jezeru

Kot programsko zanimivost letošnjega mednarodnega poletnega festivala velja omeniti tudi ciklus treh koncertov v cerkvi Sv. Duha ob Bohinjskem jezeru. V treh dneh (5., 7. in 9. avgusta) bodo nastopili svetovno znani umetniki: naša sopranistka Ana Pesar-Jerič in basist Ivan Urbas ter altistka Glenys Linos. Vsi trije bodo imeli skupni koncert v Križankah 12. avgusta.

V zadnjih dneh festivala pa bo v gosteh gledališče KOMEDIJA iz Zagreba, ki prihaja z dvema izredno popularnima in uspešnima musicloma »Goslač na strehi« in »Jalta, Jalta«.

In za slovo, slovo od poletnih prireditelj, ki se odvijajo pod lepim geslom »KO SE PRIŽGEJO LUČI, SE ZAČNE MEDNARODNI POLETNI FESTIVAL...«, festival vrhunskih umetniških izvedb mednarodno priznanih umetnikov. Da, za slovo pa bo ansambel Great American Indian dancers predstavil pesmi in plese plemen ameriških Indijancev.

In naj bo tako, kot je zapisal v uvodu programa direktor Festivala Vladimir Vajda: »Vesnilo bi nas, da bi med prijetne in spomina vredne dogodke vpletli tudi katero od naših prireditelj... da bo spomin na poletje pričaral nasmešek na vaš obraz.«

Helena Šenica

Glenys Linos, svetovno znana altistka, bo med nastopajočimi v cerkvi Sv. Duha ob Bohinjskem jezeru. (Slika: Daniel Cande)

Delavska počitniška naselja prej prazna kot polna Brezskrbnosti in občutka varnosti za lep čas konec

Ko smo lani ob tem času vrteli telefon in povpraševali po nezasedenih počitniških zmogljivostih, je bil odgovor povsod približno enak. Vse je bilo stodo odstotno zasedeno, saj je bilo povpraševanje vse poletje večje od ponudbe. V kampih in zasebnih sobah je človek še našel kak prostorček, v počitniških domovih pa te sreče ni bilo.

Pa letos ob enakem času? Glede na to, da imamo Slovenci svoje zmogljivosti za oddih in počitek v glavnem onkraj slovenske meje, to je na hrvaški obali, je iz znanih razlogov povsod še zelo veliko prostora. Precej domov je celo zaprtih, medtem ko tisti, ki so se odločili, da visoko zavijajo robove in store vse, kar je v njihovi moči, poslušajo le z nekaj desetodstotnimi zmogljivostmi. Ja, tako je, če je vojna in če ljudje razmišljajo predvsem o tem, kako bodo preživeli, ter nimajo ne časa ne volje, da bi razmišljali tudi o drugih, bolj prijaznih stvareh.

Dve tretjini praznih postelj

Slovenska letovišča, ki so bila do letošnjega poletja tako zelo priljubljena in dobro obiskana, so sedaj, to je na začetku avgusta, na pol prazna. Ali skoraj prazna. Dopustnikov ni od nikoder in vse kaže, da jih tudi v prihodnjih dneh ne bo. Žal...

»Čeprav imamo razmeroma veliko počitniških zmogljivosti in zelo pestre možnosti dopustovanja, ni pravega zanimanja za letni oddih. Naše zmogljivosti so izkoriščene komaj 30-odstotno...« pravi Rajmund Kolenc iz novogoriškega Mebla. »Pa niso neizkoriščene zmogljivosti le na Jadranu. Tudi v Čatežu, denimo, ki je v Sloveniji, ni naših ljudi. Očitno je preveč blizu hrvaške meje, nezaupanje naših delavcev pa preveliko, da bi tvegali. Stoodstotno pa imamo izkoriščene svoje počitniške zmogljivosti v bližnjem Bovcu. Glede na vse to, kar se dogaja pri nas, me ne čudi, da naši ljudje odhajajo na kopanje in oddih v Italijo. Plaže od Sesljana pa tja do Gradeža so prepolne Slovencev. Novogoričani imamo do italijanskega morja le 25 kilometrov. In to s pridom izkoriščamo...«

Rajmund Kolenc pravi, da si tudi v prihodnje, to je v avgustu in septembru, ne obeta bistvenih sprememb oziroma večjega povpraševanja po počitniških zmogljivostih na naši obali. Tako bo

svoj letni dopust večina preživela doma in si ga morda olepšala z enodnevnimi skoki v bližnje kraje.

In kako je v Rovinju, točneje v Monseni, kjer ima Počitniška skupnost Murska Sobota v lepem naselju več kot 600 počitniških ležišč?

»Ob začetku vojne, ko naj bi bilo pri nas že na moč veselo, nisimo imeli gostov. Vse je bilo kot izumrlo,« ve povedati Janez Vučklič, upravnik letovišča. »Po desetem juliju je prišlo nekaj ljudi,

Za najnovejšo podatke o zasedenosti zmogljivosti smo pobrali tudi Štefko Štajner, ki v Nerezinah na Malem Lošinjju bdi nad letoviščem Počitniške skupnosti Krško.

»Na videz je pri nas vse v najlepšem redu, vojne ni, imamo mir, toda v resnici je precej turobno. Namesto 1600 dopustnikov jih imamo samo 600. To pove vse,« pravi Štefka Štajner. »Še srečni bomo, če bomo imeli v prihodnjih dneh toliko gostov, kot jih imamo

Trajkti letos režejo valove le s polovično paro. Ponoči se v glavnem zibljejo ob pomolih, saj nimajo pravega dela. Turistov, domačih in tujih, je namreč le še za vzorec, marsikje pa še to ne...

tako da imamo trenutno približno tretjino zmogljivosti izkoriščenih. Razumljivo, še nikoli tako malo v tem času. Prepričan sem, da tudi v prihodnjih tednih ne bo nič boljše. Še veseli bomo, če bo polno vsako tretje ležišče. Ne le, da je ljudi strah in niso pripravljeni tvegati. Glede na nezavidljiv položaj, v katerem so se znašla podjetja v tej vojni, so tudi termini dopustov postavljeni na glavo. Nič več ni tako, kot je bilo večeraj. Vse je drugače in nič ni predvidljivo...«

danes. Seveda smo tudi za letos v Nerezinah načrtovali svojo priljubljeno šolo zdravega življenja. Kdo ve, kako se bo obrnilo in kaj nam bo prinesla prihodnost. Vsekakor se bo potrebno pošteno potruditi, stisniti zobe in kaj drugega kot preživeti...«

Zaupanje splahnelo, ladja tone

Pred začetkom letošnje turistične sezone, ko smo se veselili

Izidor brez posluha

Po sledi govoric, da je vlada odpisala slovenske železarne: podražavljanje prava poteza, vendar ji ni sledilo logično nadaljevanje

Podražavljanje slovenskih železarn ni bila napaka, trdita minister za industrijo in gradbeništvo Izidor Rejc, ki v imenu vlade upravlja slovenske železarne, ter v.d. direktorja slovenskih železarn mag. Andrej Cetinski. V isti sapi pa priznava, da so železarne v strahoviti finančni stiski zaradi izgube jugoslovanskega trga, za katerega pokrivanje so bile tudi preprojektirane. V pripravi je nov sanacijski program, ker je vojna v Sloveniji in na Hrvaškem »starega«, narejenega letošnjega maja, že razvrednotila. Zdaj gre za preživetje tistih delov železarskih in predelovalnih obratov, ki si bodo lahko zagotovili trg in dokapitalizacijo. To pa tudi pomeni dodatno zmanjševanje števila zaposlenih, ki jih je že sedaj približno polovica odveč.

Minister Rejc nam o problematiki slovenskih železarn kaj več, kot smo zapisali uvodom, ni povedal, dodal je v bistvu le še, da se bodo nejasnosti glede usode slovenskega železarstva razjasnile v nekaj dneh. Podrobnejši je bil magister Cetinski. Računa, da bo predelovalni del železarn večina preživel, težje pa bo z metalurgijo, ki je v primerjavi z zahodnoevropsko dražja za kakih 60 odstotkov pri manj kvalitativnih delih, pri visokokvalitetnih in

specialnih pa razlike niso nepremostljive. Zato se v železarnah nagibajo k temu, da bi za potrebe predelovalnega dela železarstva slabše vrste jekel kupovali v tujini. V Evropo pa brez tesne navezave na tuje partnerje ne bo mogoče priti, težava je le v tem, da je zanimanje bodočih tujih soinvestitorjev in kooperantov slovenske metalurgije in proizvodnje polizdelkov zdaj, ko je za slovenske železarne jugoslovanski trg izgubljen, nekako uplahnilo. Tujci bi pač pri nas predvsem radi prodajali, uvoza železarskih izdelkov pa skorajda ne potrebujejo. Vendar dogovori le tečejo, na primer med Krupom in Štorami.

Glede vprašljivosti podražavljanja železarn pa Andrej Cetinski meni, da to ni bila zgrešena poteza. Ustreznih sanacijskih potez v starem lastninskem odnosu ni bilo mogoče niti projektirati, kaj šele začeti izvajati. Smiselno namreč je, da se slovenske železarne sanirajo celovito, to pa brez spremembe lastništva ni bilo mogoče. In ne nazadnje, železarstvo ima tudi pri nas lastnosti infrastrukturne dejavnosti, za infrastrukturo pa vsepovsod velja, da ima vlada pri njej glavno besedo.

Nerodno za železarne pa je, da se zdaj, ko je bil storjen prvi korak v sanaciji železarn, to je pod-

ražavljanje le-teh, nič ne dela na drugem, ki bi moral hitro slediti. Železarne naj bi dobile že druge solastnike, banke, ki bi svoje upniško razmerje spremenile v svoj kapitalski delež, enako pa naj bi storili tudi drugi upniki.

Vlada je železarje razočarala, ker ni dovolj storila, da bi upravljanje železarn postalo učinkovito. V železarnah je ključ uspeha ali neuspeha v dobrem ali slabem managementu, se pravi ljudem, ki bodo prodajali železo doma in v svetu. Železarne so še vedno brez vodstva pri tem mislimo upravni odbor Združenih slovenskih železarn, vlada tudi ni sestavila ekipe, ki bi pripravila scenarij razreševanja problemov v železarstvu.

»Menim,« je sklenil pogovor mag. Andrej Cetinski, »da bi morala vlada poslati v železarne strokovno ekipo, direktorja, ki bi imel s seboj strokovnjake z apliniranje, za marketing, za finance. Ta ekipa – nujno je, da pride od zunaj – naj bi pol leta ali leto dni delovala s pooblastili kot nekakšna sanacijska ekipa. Vlada pa razpisuje mesto direktorja Združenih slovenskih železarn za štiri leta. Toda kdo, ki bi bil primeren za takšno delo, bo ugriznil v tak posel ob sedanji plači generalnega!«

Boris Rugelj

prihoda prvih turističnih lastovk, so mnogi upali, da bo negotovosti in vseh dvomov konec, ko bomo 26. junija v Sloveniji razglasili svojo samostojnost. No, samostojnost smo svečano obeležili, vsa vprašanja v zvezi s turističnim gospodarstvom pa so se še bolj zapletla. Včasih smo se ponašali s tem, da so tuji gosti v naši državi bolj varni kot kjerkoli drugje. Kdo ve, kdaj nam bodo turisti spet zaupali in se odločili za obisk pri nas. Tudi sami nočemo več potovati in se držimo svojih domov, saj je zaupanja, brezskrbnosti in občutka varnosti za lep čas konec.

Zato tudi počitniški domovi v teh poletnih mesecih samejajo in turistično gospodarstvo tone vse globlje. Letos si seveda nikakor ne bo opomoglo, pa če bo sezona še tako dobra. Pa ne bo. Zaupanje je splahnelo in težko, zelo težko ga bo povrniti. Morda bodo za to potrebna leta.

Besedilo in slika:
Andrej Ulaga

Presežni delavci niso odveč

V slovenskih železarnah presadili angleške železarske izkušnje, kako pomagati delavcem, ki so izgubili zaposlitev

V slovenskih železarnah je dozorela zamisel, kako bi svojim delavcem, ki bodo izgubili delo (ali so ga že) pomagali, da bodo po tem šoku kar najhitreje prišli k sebi. Zgledovali se bodo po angleškem jeklarstvu, ki je podoben model uspešno uporabilo pred 15 leti, ko je British Steel Co. zmanjšala število zaposlenih od 220 tisoč na 50.000 lani zaposlenih, pri tem pa s svojim programom uspela prezaposliti vsaj 100 tisoč svojih bivših delavcev. V vseh treh slovenskih železarnah in v Verigi bodo ustanovili posebne organizacijske enote presežnih delavcev, ki bodo imele svoje vodstvo in svoje upravljanje, h kateremu bodo pritegnili tudi občinsko ter republiško oblast. Namen tega je takoj zmanjšati poslovne stroške v enotah, iz katerih so presežni delavci, poleg tega pa naj bi v taki enoti delavcem lažje pomagali pri prekvalifikacijah, došolanju in pri iskanju zaposlitve oziroma dela.

V njih naj bi se »zbralo« predvidoma 3000 delavcev iz vseh slovenskih železarn. Uresničenju te zamisli so najbližje v jesiški Železarni, zato smo se o tem načinu pogovorili z Edom Kavčičem, predsednikom jesiškega sindikata SKEI.

V tej železarni so za zdaj sklenili odpustiti 521 delavcev, toda ker so jo nekateri od teh že zapustili, bo v Centru

za kadrovsko prestrukturiranje, kot so novo enoto poimenovali, treba poskrbeti za nekaj manj delavcev.

»Za zdaj,« pribija Edo Kavčič, »ker imamo širše nacrte. V Centru nameravamo skrbeti tudi za zaposlitev delovnih invalidov in poskrbeti za delavce, ki doma čakajo na delo. Toda za sedaj bomo poskrbeli le za tiste delavce, ki bodo v železarni izgubili delo.«

Takih pa tudi v bližnji prihodnosti ne bo zmanjkalo, saj je teh 500 samo »prva runda«. V železarnah so ugotovili, da bi bolje kot zavodi za zaposlovanje ali v posameznih podjetjih, od koder so odpuščeni delavci, lahko poskrbeli za njihovo prekvalifikacijo ali došolanje ali za priznanje internih kvalifikacij tudi zunaj ograje železarn. Na Jesenicah ima železarna lasten šolski center, ki bi pri tem pomagal. Lažje bi skrbeli za probleme ob izplačevanju odpravnin itd.

Za iskanje novih zaposlitev pa v jesiški železarni celo obstajajo priložnosti. Treba je urediti nekatere obrate, počistiti železarno, urediti za oddajo nekatere prostore, ki jih

DE časopis
slovenskih
delavcev

Oblast in lastnina

Gojko Stanič

Nadaljevanje iz prejšnje številke

• odgovornost za kritje izgub s celotnim vložnim trajnim kapitalom;

• uporaba akumulacije za nadaljnji razvoj podjetij in narodnega gospodarstva;

• usklajevanje interesov v obče-družbenimi interesi in sodelovanja z državo;

• ekološka samoodgovornost;

• sodelovanje z meznimi delavci in usklajevanje razredno različnih interesov.

Po veljavni jugoslovanski

ustavni in pravni ureditvi so za-

posleni v podjetjih v družbeni

lastnini kot samoupravljali sko-

raj štiri desetletja avtonomno

opravljali naslednje funkcije.

A. Lastnina kapitala:

• iz ustvarjene akumulacije so

povečevali prevzeti ustanovni

družbeni kapital. Odplačevali so

kredite. Na tej podlagi so imeli

dokaj neopredeljene ustavne

pravice iz minulega dela;

• z vidika mednarodnih primer-

jav so plačevali nadpovprečno

visoke davke in prispevke;

• razpolagali so s podjetjem kot

celoto oziroma z njegovim delom

pod pogojem, da niso zmanjševali

vrednosti družbenega kapitala;

• odločali so o nakupu ali pro-

daji proizvodnih sredstev, pre-

vezemu ali dajanju kreditov, itd.;

• soudeleženi so bili pri dobičku

podjetja tako, da so si oblikovali

visoke osebne dohodke ali pa tro-

šili za družbeni standard. Na

podlagi zaposlenih v družbeni

lastnini, za počitniške domove, za

zelo ugodne stanovanjske kredite,

itd.;

• prek organov samoupravljan-

ja, to je referendum, zbora de-

lavcev in delavskega sveta, so

upravljali podjetje. Na podlagi

javnih natečajev so imenovali di-

rektorja in delavce s posebnimi

pooblastili in odgovornostmi. Od-

ločali so o delovnih razmerjih, to

je o sprejemanju in odpuščanju

delavcev in o razmeščanju zapo-

slenih na delovna mesta.

B. Funkcija izvajanja:

• opravljali so naloge v skladu

z organizacijskimi pravili in zato

prejemali osebni dohodek.

C. Funkcija vodenje:

• na osnovi imenovanja na

funkcijo direktorja so izvajali

v relativno zelo omejenih pri-

stojnostih vlog direktorskega ali

tehnostrukturnega družbenega

sloja. Direktorji in delavci, s

posebnimi pooblastili in odgovor-

nostmi, so za opravljeno delo

prejemali skromne osebne dohodke.

Razpolni med osebnimi dohodki se

je gibal od 1:3 do 1:6, realni raz-

pon pa je bil še manjši.

Najnovejša jugoslovanska

podjetniška zakonodaja, sprejeta

v letu 1989 in 1990, je še posebej

okrepila pravice in pristojnosti

direktorjev, okrnila pa pravice in

pristojnosti tistih samoupravnih

organov, npr. referendumov in

zbora delavcev, ki so desetletja

ujeljavljali uravnilovske interese.

Okrepila se je vloga delavskega

sveta.

Samoupravljanci so desetletja

opravljali večino funkcij lastnika

kapitala in vse funkcije meznih

delavcev in direktorskega sloja.

Niso pa izvajali naslednjih funk-

cij lastnika kapitala:

A. Niso bili vlagatelji ustanov-

nega družbenega kapitala. Ta

vloga je pripadala najprej državi,

kasneje pa družbenim podjetjem

in drugim ustanoviteljem. Pogosto

je ustanovitelj preskrbel kre-

nje zamre z odhodom iz podjetja

in ni prenosljivo na nove lastnike

v obliki delnic ali poslovnih dele-

žev. Ker ni bilo osnove za delova-

nje institucij trga kapitala,

ustavno določilo o minulem delu

ni bilo zadostna podlaga za vzpo-

stavitev in reprodukcijo individu-

aliziranih dolgoročnih interesov

zaposlenih s strateško-razvojnimi

interesi organizacij združenega

dela.

Lastninska reforma, začeta

v letu 1989 in operacionalizirana

na uporabi način z zveznimi

predpisi 18. avgusta 1990, vzpo-

stavlja vse lastniške funkcije in

jih prenaša predvsem na zapos-

lene in druge državljane oziroma

na podjetja z znanim lastnikom

kapitala. Ta preobrazba omogoča

razreševanje nerešenega vpraša-

nja operacionalizacije upravičenj

od minulega dela in prvič omogo-

ča vzpostavitev dolgoročnih interesov

korporacije in zaposlenih lastnikov.

Omogoča vzpostavitev poudarjene

vloge tehnostrukture in s tem pojav

družbenega sloja, ki je v sodobnih

korporacijah praviloma nosilec

stalnega razvoja in podružbljanja

sodobne kapitalistične družbe.

V slovenskih in jugoslovanskih

razmerah obstaja možnost, da

vlogo tehnostrukture prevzame

zelo širok krog zaposlenih. To je

mednarodna primerjalna pred-

nost, ki se lahko najprej uveljavi

v kakovostnih, zlasti intelektual-

no močnejših podjetjih.

Lastninska reforma v slabo

vodenih podjetjih v družbeni last-

nini omogoča pojav znanih zuna-

železarna ne uporablja več in so zato zanemarjeni. Za iskanje trajnejših oblik zaposlovanja pa naj bi iz predstavnikov ministrstva za delo občinske uprave, zavoda za zaposlovanje ter obeh sindikatov v železarni sestavili upravni odbor, ki bi ga vodil sam generalni direktor.

»Vključili pa bomo tudi našo 'valilnico podjetij', ki jo imamo v železarni, da pomaga tistim, ki so sposobni in voljni začeti kako dejavnost na svoje,« je pogovor končal Edo Kavčič. »V razreševanju težav presežnih delavcev vključujemo vse že doslej znane metode in institucije, njihovo učinkovitost pa nameravamo povečati s pomočjo omenjenega Centra, ki naj bi začel delati v naslednjih dneh.«

Skratka, v železarnah poskušajo na nov način poskrbeti za presežne delavce, tako da ne bodo ljudi samo odpuščali, ampak zanje tudi učinkovito poskrbeli. To pa je njihovo in naše sporočilo drugim podjetjem.

Boris Rugelj

Delavska hranilnica d. o. o.

Ljubljana, Dalmatinova 4

nudi

SINDIKATOM, DRUŠTVOM, DRUŽBENIM ORGANIZACIJAM, KRAJEVNIM SKUPNOSTIM, DOBRODELNIM ORGANIZACIJAM, OBRTRNIKOM, MAJHNIM PRAVNIM OSEBAM in drugim

ugodne depozitne in kreditne pogoje

Letne obrestne mere za dinarske depozite:

- vezava z odgovornim rokom	od 1.000,00 do 100.000,00	60%
- vezava nad 1 mesec	od 50.001,00 do 100.000,00	62%
- vezava nad 2 meseca	od 100.001,00 do 100.000,00	65%
- vezava nad 3 mesece	od 1.000,00 do 50.000,00	70%
- vezava nad 6 mesecev	od 50.001,00 do 100.000,00	72%
- vezava nad 1 mesec	od 100.001,00 do 100.000,00	76%
- vezava nad 2 meseca	od 1.000,00 do 50.000,00	80%
- vezava nad 3 mesece	od 50.001,00 do 100.000,00	82%
- vezava nad 6 mesecev	od 100.001,00 do 100.000,00	85%
- vezava nad 1 mesec	od 50.001,00 do 100.000,00	87%
- vezava nad 2 meseca	od 100.001,00 do 100.000,00	88%
- vezava nad 3 mesece	od 1.000,00 do 50.000,00	85%
- vezava nad 6 mesecev	od 50.001,00 do 100.000,00	90%

S 1. 8. 1991 DELAVSKA HRANILNICA povišuje letne obrestne mere za vezane dinarske depozite občanov, in sicer:

vezava depozita nad 1 mesec	80%
nad 2 meseca	86%
nad 3 mesece	93%
nad 6 mesecev	96%

Pohitite in varno ter ekonomično naložite svoj prihranek!

Naše geslo je: **KAKOVOST SO LJUDJE**

Dodatna pojasnila dajemo po tel.: (061) 312-098 in 316-881.

Izračun dohodnine

Naša bralka iz Škofje Loke prejema bruto osebni dohodek 15.432,20 dinarjev. Vzdržuje kar dva družinska člana, od tega enega otroka. Glede na te olajšave ima letni prihodek 142.038 dinarjev, letna dohodnina pa bo 26.484,50. Ker je oziroma bo plačala 21.197,50 dinarjev, ji na koncu leta ne bo preostalo drugega, kot da poravnava svoj dolg do države, in sicer 5.651 dinarjev. Morda pa bo bralka izkoristila desetodstotno olajšavo v znesku 14.203,80 dinarjev. Potem bo letna dohodnina 22.871,50, kar ji njen

dolg do države zmanjša na samo 1.674 dinarjev.

Naš bralec iz Ljubljane, ki nima nobene vzdrževane osebe, pa bo imel večji večji dolg. Prejema bruto osebni dohodek 19.060 dinarjev, zato bo njegov letni prihodek 175.428, letna dohodnina pa 47.599,80 dinarjev. Z akontacijami bo med letom plačal 36.886,10 dinarjev, vendar bo to premalo, zato bo naslednje leto moral doplačati še 10.713,70 dinarjev. Ker pa bo ta bralec pameten (vsaj upamo tako!), bo izkoristil

KUPON

Za dohodnino

DE časopis slovenskih delavcev

olajšavo. Tako bo njegova letna dohodnina manjša, in sicer bo 41.459,80 dinarjev, razlika med njo in že plačanim pa bo samo še 4.573,70. Zato se njemu splača izkoristiti omenjeno olajšavo, seveda, če bo kupil prave stvari. Katere so to, pa si poglejte v naši knjižici Davki po novem.

kapitalom, zmogla z lastno dokapitalizacijo uresničiti prvi scenarij. S tem bi zaposleni uveljavili svoja upravičenja do minulega dela in ščitili vitalne nacionalne interese domačega prebivalstva.

Ko država daje prednost drugemu scenariju, ustvarja pogoje za nastanek širokega kroga mezdnih delavcev in ceneno razprodajo naših podjetij redkim domačim bogatinom in tujcem.

V letih 1990 in 1991 v glavnem beležimo le negativna razvojna gibanja. Take neugodne procese lahko preusmerimo v pozitiven razvoj, če hitro razrešimo vprašanje nosilcev lastninskih pravic družbenega kapitala, ki bodo delili usodo gospodarjenja s tem kapitalom, se bo verjetno pojavila ekonomsko-politična družbeno skupina oziroma razred, ki bo svoje osebne interese lahko poistovetil z dolgoročnimi razvojnimi interesi korporacij in s tem tudi z dolgoročnimi obče-družbenimi interesi. Šele učinkovito in v korist dokazano sposobnih podjetniških skupin izvedeno lastnjenje družbene lastnine lahko ustvari pogoje za normalno funkcioniranje civilne družbe in za prirejen normalno delovanje države. Tedaj bodo novi lastniki po

vsej verjetnosti nastopili tudi v sferi politike in osamili tiste, ki jih zanima le politična kariera, pa čeprav zgrajena na izolacionizmu, šovinizmu in razbijanju enotnega jugoslovanskega ekonomskega prostora.

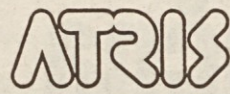
Procesi posodobitve gospodarstva, družbenih dejavnosti in same države terjajo velike naložbe. Državljeni so pripravljeni prenašati napore izjemnega varčevanja le pod pogojem, da postanejo lastniki kapitala. Naslednjih pet ali celo več let se bodo verjetno pripravljali odrekati potrošnji v korist največje možne usmeritve v gospodarske naložbe, če bodo po normalizaciji političnih in gospodarskih razmer kot lastniki želi plodove takega ravnanja. Le če so ljudje lastniki kapitala, imajo po izvedenem procesu sanacije podjetij ustrezno trajno udeležbo v dobičku. Tako dobe ustrezno nagrado za sedanje nujno požrtvovalno in zelo tvegano podjetniško ravnanje. Izjemno nestabilne politične razmere v Jugoslaviji stopnjo tveganja izrazito povečujejo. V Sloveniji in Jugoslaviji obstaja izjemna možnost, da se čim večji krog zaposlenih v družbenem sektorju hitro in preprosti pretvori v delničarje oziroma družbenike podjetij, v katerih delajo. Tako se lahko ustvari motivacija za naporno

delo in se v preobrazbene procese ob izpostavljeni vlogi inteligence vključiti široke množice zaposlenih.

Področja človekove svobodne ustvarjalnosti, podjetništva, humanitarnih in drugih dejavnosti sodijo predvsem v sfero avtonomne civilne družbe. V sedanjih razmerah so funkcije države predvsem:

- da ustvarja pogoje za enakopraven družbeni položaj osebnosti;
- da zagotavlja enakopravno delovanje tržnih subjektov;
- da varuje potrošnike in upnike; njena naloga je, da prodajalec blaga in storitev še posebej varuje pred neodgovornostjo kupcev, ki ne plačujejo računov;
- da s sredstvi davčne in denarne politike ustvarja normalne stabilne pogoje za poslovanje tržnih dejavnikov;
- da zagotavlja realnost tečaja domače valute;
- da umirja inflacijo;
- da se normalizira cena kreditov oziroma obrestna mera;
- da z davčnimi olajšavami močno spodbuja reinvestiranje akumulacije podjetij in prebivalstva in s tem nudi splošno podporo obščemu varčevalnemu in ustvarjalnemu ravnanju prebivalstva.

Nadaljevanje prihodnjic

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 28

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

1. Počitniški apartmaji v Monseni pri Rovinju – Naselje apartmajev je 4 km oddaljeno od Rovinja, v bližini znanega kampa Monsena. Apartmaji so 2-, 3- in 4-posteljni in imajo opremljene kuhinje. Najemina apartmaja je 135 din na dan za osebo. Prosti desetdnevni termini od 29. 7. dalje.

2. Počitniški dom Premantura – Ima 3- in 4-posteljne polapartmaje – spalnica, predprostor, kopalnica, balkon. Plaža je v prijetnem borovem gozdiču. Cena penziona 460 din, otroci do 12. leta 20 % popusta; 20 % celotne cene lahko plačate 10 dni po dopustu. Termini 7- ali 10-dnevni od 5. 8. dalje.

3. Počitniški dom Fiesa – Dom je 50 m od obale; sobe so 3-posteljne z etažnim TWC. Penzion za odrasle je 360 din, otroci do 2 let brezplačno bivanje; otroški polovični obrok do 14. leta je 230 din. Termini 10-dnevni od 5. 8. dalje.

4. Apartma v Barbarigi pri Pulju – Apartma za 5 do 6 oseb – dve sobi, kuhinjska niša, TWC. Cena dnevnega najema 380 din. Termini od 12. 8. do 1. 9. – desetdnevni.

5. Počitniške hišice Pineta – Novigrad – Bivanje v 3- in 4-posteljni sobah, 7- ali 10-dnevni termini v juliju in avgustu. Polpenzion za odrasle 330,00 din, za otroke od 4. do 14. leta 230,00 din, 7-dnevni termini – vsako soboto; 10-dnevni termini – 9., 19., 29. 9. in 9. 9. 1991.

6. Počitniška hišica Pelegrin pri Umagu – za 4 do 5 oseb: spalnica, dnevna soba, kuhinja, predprostor, WC, kopalnica, terasa in vrt. Desetdnevni termini od 19. 8. dalje – cena od 29. 8. 535,00 din na dan, kasneje 455,00 din.

7. Počitniški stanovanji v Červarju A/1 – a) – večje stanovanje za 4 do 5 oseb; b) manjše stanovanje za 3 do 4 osebe. Prosti 10-dnevni termini po 19. 8. Cene: od 19. 8. do 29. 8. 480,00 din, po 29. 8. pa 395,00 din na dan.

8. Planinska koča na Kopsiču – pri Kamniški Bistrici – 3 sobe s po 4 ležišči, primerno za manjše skupine planincev – možnost lastne priprave hrane, v dogovoru z oskrbnico pa tudi penzion. Termini v avgustu, cena dnevnega najema (4 osebe) je 320,00 din.

9. Dom učencev Portorož – letovanje v 3- in 4-posteljni sobah; 7-dnevni paket od 1. 8. dalje; cena 350,00 – penzion, 285,00 din – polpenzion.

10. Apartmaji v Barbarigi – dvosobni apartma

z opremljeno kuhinjo za 4 osebe; termini 12. 8.; cena 375,00 din.

11. Apartmaji v Červarju – za 4 osebe, opremljena kuhinja, spalnica, kopalnica; termini 19. 8. do 29. 8. Trije apartmaji, cena 480,00 din.

12. Prikolica v Čatežu – opremljena, z baldahinom. Cena vključuje kopalniške karte – 530,00 din na dan; termin od 31. 8. do 7. 9. 1991.

13. Počitniško stanovanje Mareda – a) dvosobno stanovanje za 4 osebe – 21. 8. do 31. 8. in 1. 9. do 11. 9.; cena 470,00 din; b) mali apartma – enosobni – za 3 osebe – 17. 8. do 29. 8. in 29. 8. do 9. 9.; cena 370,00 din; c) veliki apartma – dvosobni – za 4 do 5 oseb – 29. 8. do 9. 9.; cena 490,00 din

14. Počitniški apartmaji v Nerezinah – za 3 do 4 osebe; opremljena kuhinja, kopalnica, spalnica, terasa. Termini od 10. 8. do 30. 8. in od 8. 8. do 18. 8., od 18. 8. do 7. 9. Cena 125,00 din za ležišče.

15. Počitniški dom Grosuplje Piran – 3- in 4-posteljne sobe s kopalnico ali z etažnim TWC. Sedemdnevni paketi s pričetkom ob petkih; cena 350,00 do 390,00 din za penzion. Otroci imajo 30 % popust.

16. Počitniške prikolice – AC Funtana – Valčkanela – od 14. 8. do 23. 9. – več prikolic; cena 350,00 din na dan. AC Vinica ob Kolpi – od 14. 8. do 23. 9. – ena prikolica; cena 320,00 din na dan. AC Lanterna – od 9. 8. do 19. 8. – ena prikolica; cena 375,00 din na dan.

B. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. Opremljene apartmaje oziroma počitniška stanovanja na slovenski obali z možnostjo lastne priprave hrane od 27. 7. dalje.

2. Opremljene apartmaje – bungalove, planinske počitniške zmožljivosti v Bohinju, Kranjski Gori, na Pohorju po 1. avgustu.

C. PRODRAMO

1. Apartma v Červarju – velikost 22,96 m² – predprostor s kuhinjsko omaro. TWC, dnevna soba, spalnica, v nadstropju pograd za 2 osebi, balkon. Cena 529,00,00 din ali 40.000 DEM.

2. Jadrnica Elan »Flamingo« – dolgo 6,2 m z dvema motorjema Tomos 4, Tomos 4,5; dvema jadroma – glavno in flok, gumijasti spremljevalni čoln. Jadrnica ima 4 ležišča in opremljeno kuhinjo. Privez do konca leta v Piranu. Cena 10.500 DEM.

D. KUPIMO

1. Penzion na slovenski obali z 20 do 25 ležišči, apartmajskega tipa, z opremljenimi kuhinjami oziroma možnostjo skupne kuhinje in jedilnice. Ponudbe sprejema ATRIC – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4. Za nakup se zanima slovenski izseljenec.

Vsem gostom ATRISA želimo prijeten odhiti.
Borzni sodelavec
Metod Zalar

Borza dela

Republiški sekretariat za delo
Republiški zavod za zaposlovanje

Informacije o objavljenih delovnih mestih dobite v podjetjih oziroma v organizacijah, ki so navedene v časopisu. Prijavitelj vas bo informiral tudi o roku prijave, delovnem času, drugih pogojih za zasedbo in komu pošljite vašo prijavo. Za informacije o objavljenem delovnem mestu odgovarja prijavitelj.

ENOTA LJUBLJANA

VOZNIK AVTOMEHANIKA
strojni voznik, poskusno delo 2 meseca, OD 6.500 din, Komunalno podjetje Hrastnik, Novi Log 4.

EKONOMSKI TEHNIK
pripravniki, Slovenjales tovarna pohištva Trbovlje, Savinjska 31.

Pripravniki, vozniki izpit B kategorije, lahko tudi koer. teh. st. vse., Brelles – M Ljubljana, Trg Oktobrske revolucije 2.

POMOŽNI DELAVEC
fiz. d. ori vzdrž. TK omrežja, OD 6.600 din, PTT Ljubljana, Cigaletova 15.

Vzdrževalec igrišč, OD 7.000 din, BSK Bainček, Slape 12, Lj. montaža transformatorjev, OD 3.500 din, ELMA, Tovarna transformatorjev C. 24. junija 23, Ljubljana. (3 delovna mesta)

TELEFONIST
vratar-telefonist, poznati delo v telefonski centrali, Slovenec Titova 39, Ljubljana

LESAR SIR. PROF.
samostojni mizar, vozniki izpit B kategorije, OD 7.500 din, Brelles – M, Trg Oktobrske revolucije 2, Ljubljana.

AVTOLIČAR
delo ličarja v serijski proizvodnji, OD 8.000 din, ROG, Trubarjeva 72, Ljubljana.

PRODAJALEC
pripravniki, OD 5.500 din, Fiducia, Poljanska c. 52, Ljubljana.

BIOLO. KEM. TEH.
laborant, za določen čas – 12 mesecev, OD 3.500 din, ŽG Železniška srednja šola, Aljaževa 32, Ljubljana.

INŽ. GEODEZIJE
ali i. gradb. kom. dej., geodetska dela na kat. mest. gepd. upr. OD 8.000 din, Mesto Ljubljana, Prešernov trg 2.

EKOM. ZA DEN. FIN.
pom. dir. financ. rač. sektorja, OD 17.000 din, Agrotehnika-Gruda Agrotehnika Ljubljana, Tržaška 132.

VIŠJI UPRAVNI DELAVEC
ali ekon. za anl. plan. referent v sprejemni pisarni, znanje tujega jezika, OD 14.196 din bruto, Študentski center, C. 27. aprila 31, Ljubljana.

PRU GOSPODINJSTVA
OD 8.000 din, OŠ Primoža Trubarja, Velike Lašče 123.

D. I. ŽIV. TEHNOLOGIJE
ali d. i. kem. tehn. na področju razv. embalaže, angl. in nem., OD 20.000 din bruto, LEK Ljubljana Farmacija, Verovškova 57.

D. I. STROJNIŠTVA
ali inž. strojništva, učitelj strok. teor. pred., strokovni izpit po prav. 646, OD 10.000 din, ŽG Železniška srednja šola, Aljaževa 32 Ljubljana.

D. I. ELEKTROTEHNIKE
ali d. i. strojništva, učitelj strok. teor. predmetov, strokovni izpit po prav. 646, OD 10.000 din, za določen čas – 12 mesecev, ŽG Železniška srednja šola, Aljaževa 32. Ljubljana.

D. I. RAČUNALNIŠTVA
učitelj rač. in informatike, strokovni izpit, OD 10.000 din, ŽG Železniška srednja šola, Aljaževa 32, Ljubljana.

D. INŽ. FARMACIJE
ali d. inž. kemije, tehn. na področju razv. embalaže, nem. in angl. jezik, OD 20.000 din bruto, LEK Ljubljana, Farmacija, Verovškova 57.

D. I. PROM. ŽEL. PR.

učitelj strok. teor. predmetov, strokovni izpit po prav. 646, za določen čas – 12 mesecev, OD 10.000 din, ŽG Železniška srednja šola Lj., Aljaževa 32.

D. ECO. ZA ANL. PL.
učitelj strok. teor. pred., strokovni izpit, izpit po prav. 646, OD 10.000 din, ŽG Železniška srednja šola, Aljaževa 32, Ljubljana.

ali d. i. računalništva, programer zahtevnih računalniških obdelav, OD 18.544 din, Stanovanjsko-komunalna banka Lj., Kraigherjev trg 1.

usmerj. razv. rač. informac. sist., OD 20.600 din, ŽG Železniška srednja šola, Aljaževa 32, Ljubljana.

D. ECO. MED. KOM.
vodja in organ. plač. pr., izkušnje na področju plačilnega prometa s tujino, OD 22.265 din, ŽG Železniška srednja šola, Aljaževa 32, Ljubljana.

PRF. ITALIJ. J.
učitelj it. jezika, za določen čas – 12 mesecev, OD 10.000 din, ŽG Železniška srednja šola, Aljaževa 32, Ljubljana.

PRF. ANGL. J.
učitelj angl. jezika, strokovni izpit, OD 10.000 din, ŽG Železniška srednja šola, Aljaževa 32, Ljubljana.

PRF. NEMŠKEGA J.
učitelj nem. jezika, OD 10.000 din, ŽG Železniška srednja šola, Aljaževa 32, Ljubljana.

PRF. KEMIJE
učitelj kemije, strokovni izpit, OD 10.000 din, ŽG Železniška srednja šola, Aljaževa 32, Ljubljana.

D. NOVINAR
urednik gasilskega vestnika in str. tiska, poznavanje dej. gasilskih organizacij, ost. vid., OD 14.000 din, Gasilska zveza Slovenije, Prešernova 11, Ljubljana.

novinar, Slovenec, Titova 39, Ljubljana.

PRF. MATEMATIKE
učitelj matematike in fizike, strokovni izpit, OD 10.000 din, ŽG Železniška srednja šola, Aljaževa 32, Ljubljana.

OD 9.000 din, OŠ I SPUB T. Tomšiča, Dobropole, Videm 35. predmetni učitelj matematike in tehnične vzgoje, OD 9.000 din, OŠ I. SPUB T. Tomšiča, Dobropole, Videm.

VZGOJ. PRED. OTROK
učitelj predšolskih otrok, OD 7.000 din, OŠ I SPUB T. Tomšiča, Dobropole, Videm 35.

UČITELJ RAZREDNEGA POUKA
OD 8.500 din, OŠ I SPUB T. Tomšiča, Dobropole, Videm 35. PRU TELESNE VZGOJE
OD 8.500 din, OŠ I SPUB T. Tomšiča, Dobropole, Videm 35.

LESAR
obdelovalec lesa, OD 8.800 din, INLES l.p.d.d. Loški potok, Travnik 18.

KLIJUČAVNIČAR
OD 15.000 din, KOVIK d.c.c. Kočevje, Kolodvorska 16. (2 delovni mesti)

ENOTA KRANJ

TISKARSKI DELAVEC
OD 15.000 din, JOŠT Proizv. trg. in založ. Kranj, Krožna 13.

NATAKAR
OD 6.400 din, Pišlar Franko okrepčevalnica Srčni as, Poljanska 4, Škofja Loka.

GIMNAZIJSKI MATURANT
delo na računalniku, od 8.000 din, MIKOM. d.c.c. Škofja Loka, Pod Plevno 42.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) ..... izvod(ov) knjige

OBLAST IN LASTNINA, avtorja Gojka Staniča. Cena 490 din. Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika .....

1. račun bomo plačali v 15 dneh od prejema

2. knjigo mi (nam) pošljite po povzetju

Naročeno, dne: .....

Žig

Podpis naročnika

Slovenija bo lačna

Predlog zakona o denacionalizaciji naj bi popravil stare krivice, naredil pa bo še nove

Z zakonskimi predlogi olastninjenja (Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij, Zakon o zadrukah) in Zakon o denacionalizaciji predlagatelj, to je republiška vlada, nima sreče. Nekateri trdijo, da je tudi ne more imeti, vsaj glede na vsebino predlaganih zakonov. Predvsem predlog zakona o denacionalizaciji je tokrat razburil delavce, ki so zaposleni v kmetijstvu in ki delajo na družbenih farmah. Skratka tiste, ki so vse doslej skrbeli za našo hrano, saj je bilo na nekaj manj kot desetini celotne slovenske zemlje, kolikor jo je dosedaj še v družbeni lasti, pridelano kar 40 odstotkov tržnih presežkov hrane. Tega pa, po nekaterih napovedih, kmalu ne bo več, zato se Sloveniji obetajo slabi in predvsem lačni časi.

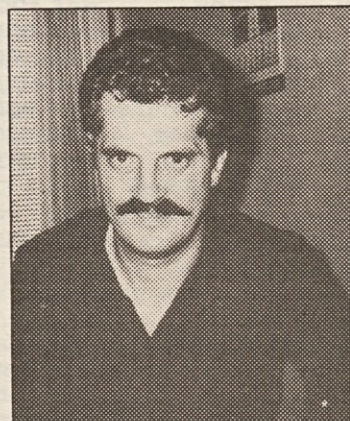
Pripombe na omenjeni predlog zakona pa ima tudi sindikat delavcev v kmetijski in živilski industriji, saj bo z uresničitvijo tega zakona, po besedah njihovega predsednika Srečka Čaterja, neposredno ostalo brez dela 13.000, posredno pa celo 34.000 delavcev. Zato so se v sredo, 31. julija v prostorih Kmetijskega kombinata Ptuj sestali predsednik sindikata Srečo Čater, predsednik območnega odbora sindikata za kmetijsko in živilsko industrijo Edo Kupčič, glavni direktor Kmetijskega kombinata Ptuj Alojz Erlač, njegov namestnik Filip Dolinar in vodja računovodsko-finan-

nega sektorja Marija Magdalenc, da se pogovorijo o posledicah tega zakona. Pogovori so tekli predvsem o tem, kako zagotoviti preživetje za zaposlene in preprečiti sprejetje take neumnosti, kot se je nekdo od navzočih izrazil. Nasploh so predlog zakona označili za nemogočega in za znak popuščenja pritiskom kmečke stranke in združenja nekdanjih lastnikov, medtem ko se delavcev v kmetijstvu, ki so pri tem najbolj prizadeti, ne upošteva. Tako trdi Srečko Čater, da 72. člen predloga zakona izrecno pravi, da se odškodninski zahtevki iz naslova vlaganja v nepremičnine v času od podžavljenja do uveljavitve tega zakona ne priznavajo. To pa pomeni, da je bil ves trud, odrekanje in namensko zmanjševanje plač

zaradi vlaganja v boljše obdelavo njiv, pridelavo hrane zaman. Pomeni pa tudi to, da bota to zemljo odvzeli tistim, ki so omogočili pridelavo velike cenejše hrane, kot pa jo lahko pridelajo zasebni kmetje. Primer za to je mleko in tudi krompir, saj sta obe dobrini v rokah zasebnikov. Menda pa smo zaradi tega edina država, kjer je krompir dražji od pšenice. Sicer pa bo z doslednim izvajanjem tega zakona veliko zemlje izgubljene oziroma porabljene za ponovno vzpostavljane meja na njivah, saj se bodo nekoč velike obdelovalne površine spremenile v kup med seboj strnjene, vendar strogo ločenih zaplat zemlje. Zaradi razkosanja teh njiv bodo velike živalske farme ostale brez krmil, poslopja bodo sčasoma

propadla, mehanizacija pa bo tudi kmalu le še za odpad, saj ni primerna za obdelavo majhnih njiv. Najhuje pa je to, kar so poudarili vsi navzoči, da ni možnosti, da bi zasebni kmetje lahko tudi s temi novimi njivami zadostili potrebam Slovenije po hrani. Zaradi razdrobljenosti, nepoznavanja najmodernejših kmetijskih dognanj in miselnosti, da je treba najprej poskrbeti zase, bo prav kmalu hrane veliko manj, predvsem pa bo dražja. In to samo zato, da se 10 odstotkom Slovencev, kolikor naj bi jih s to denacionalizacijo resnično nekaj pridobilo, ugodi in popravi nekdanje krivice. Sindikat ni proti temu, da se popravijo očitne krivice, vendar pa naj zemljo dobijo le tisti, ki jo obdelujejo in od nje živijo, drugi pa bi dobili tako imenovane priznanice, s katero bi lahko kupili zemljo ali gozd. Lahko pa bi to priznanico tudi vnovčili oziroma jo spremenili v gotovino. Ta predlog je republiška vlada gladko zavrnila. Ob vsem tem pa se poraja še nekaj vprašanj. Kako bo z varovanjem okolja, saj v Sloveniji

verjetno ni kmeta, ki bi imel na svoji kmetiji čistilno napravo, medtem ko jo nekatere družbene farme že imajo. Kam bo šlo 2.800 kmetijskih strokovnjakov, saj ti sedaj nimajo možnosti postati delničarji ali odkupiti družbeno zemljo. Samo za njihovo šolanje je družba porabila približno 28 milijonov dolarjev, sedaj pa bo njihovo znanje in ves ta denar vržen proč, saj so

Predsednik sindikata delavcev kmetijske in živilske industrije Slovenije Srečko Čater: Slovenija potrebuje 5 milijard dolarjev, s tem zakonom pa bomo zapravili 10 milijard.

bile družbene farme tudi preizkusni poligon za kmetijsko fakulteto. In kam bo šlo že omenjenih 13.000 oziroma 34.000 zaposlenih v tej industriji? Bodo res ostali hlapi na velikih kmečkih posestih, kot je napovedal nekdo od poslancev v skupščini? Morda pa bo poslance predramil vsaj ta podatek, da bo s tem zakonom, po besedah Srečka Čaterja, nastalo za 10 milijard dolarjev škode, medtem ko Slovenija potrebuje »le« 5 milijard dolarjev tujega posojila. Vprašanje pa je, ali ga bomo dobili, če skozi okno mečemo tako bogastvo.

Nenazadnje pa se bodo že čez leto in pol, ko poteče rok za vložitev zahtev za vračanju zemlje, predlagatelj zakona znašli v težavah, ko bodo hoteli pravično zadostiti vsem zahtevam. Že sedaj je namreč zahtev kar za 32.000 hektarjev, medtem ko je zemlje v družbeni lasti le 14.000 hektarjev. Kje bo oblast vzela manjkajočo zemljo? Upajmo, da ne od tistih, ki se novi oblasti ne bodo zdeli primerni, kot so to počeli pred štiridesetimi leti.

Robert Peklaj

Dr. Marijan Kocbek: Namesto pravega le administrativno olastninjenje

Naš naslednji sogovornik na temo, ki je in še bo razburkala slovensko javnost, in sicer so to vladni predlogi o lastninskem preoblikovanju podjetij, je Gospodarska zbornica Slovenije oziroma njen generalni sekretar doktor prava Marijan Kocbek.

»Gospodarska zbornica kot pomemben del slovenskega gospodarstva, saj predstavlja njegov menedžment, s predlogom zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij ni zadovoljna. Zakaj ne?«

– Upravni odbor Gospodarske zbornice Slovenije je 24. julija obravnaval omenjeni predlog in sprejel zelo kritične pripombe nanj. Če le-te strnemo, ugotovimo, da zakon ne ureja privatizacije podjetij, temveč postavlja v ospredje takojšnje, vendar administrativno olastninjenje. S tem se pa pri večini podjetij (to so velika in srednja podjetja) vloga lastnika zanemarija. Pri

tem bo 145 velikih podjetij popolnoma, 709 srednjih pa delno podžavljenih. Tako se vzpostavlja nekakšen administrativni mehanizem, v katerem bomo sicer prišli do institucionalnih lastnikov, vendar bo vloga lastnika v veliki meri prevzela država. To pa tudi pomeni, da bo avtonomija gospodarskih subjektov povsem omejena in premalo decentralizirana.

»Torej napovedujete neuspeh predvidenih zakonskih sprememb?«

– Seveda. Pa ne samo zaradi tega, ker družbena last-

nina ne bo dobila aktivnega lastnika, ampak administrativno upravljalno strukturo, temveč zato, ker predlog zakona ne upošteva realnih možnosti Slovencev za odkup predvsem srednjih podjetij. Delavci namreč nimajo niti dovolj denarja niti motiva, da bi se podali v tako tvegano pustolovščino, kot je nakup družbenega podjetja. Morda bo resnično zamenjalo lastnika in se privatiziralo le malo majhnih podjetij, kjer so sredstva ocenjena nizko, imajo pa dokaj visok ugled. Ostanek, torej večino slovenskega gospodarstva pa bodo upravljali uradniki. Žal pa to ne bodo lastniki, ki cenijo in se trudijo doseči določeno stopnjo profita, ampak sorazmerno dobro plačani državni usluženci.

»Kaj pa predvidena možnost delavskega odkupa majhnih in srednjih podjetij?«

– Omenil sem že, da delavci ne bodo imeli niti denarja niti motiva za to. To pa predvsem zato, ker je cena odkupa postavljena previsoko. Na Gospodarski zbornici predlagamo, naj zakon podjetjem omogoči, da sama ugotovijo, koliko bi lahko delavci odkupili in nato to svojim delavcem ponudijo, preostanek družbenega kapitala pa prenesejo na Sklad. S tem bi vsaj delno razširili možnosti delavskega odkupa. Poleg tega predlagamo, da se tudi velikim podjetjem ponudi možnost, da sama odločajo o možnem načinu preoblikovanja, kot to velja za srednja podjetja. Tako bi bila tem podjetjem dana določena avtonomija, ki jo sedanji predlog popolnoma ukinja, vsa podjetja pa bi bila že na začetku povsem izenačena. To je še zlasti pomembno za tiste delavce, ki so zaposleni v teh velikih podjetjih (teh je kar 37 odstotkov vseh zaposlenih v gospodarstvu Slovenije), saj bi bil s tem tudi njim omogočen odkup podjetja, in sicer pod pogoji, ki veljajo za srednja podjetja.

Če pa predlagatelj tega predloga te pripombe ne bo upošteval, pa naj vsaj zviša kriterij za velika podjetja na 800 zaposlenih in knjižno vrednost družbenega kapitala nad 300 milijonov dinarjev.

»Kakšna pa je vaša ocena drugih kriterijev?«

Robert Peklaj

Očitna kraja družbenega premoženja

Famozna »dokapitalizacija« podjetja DOM – EXIM v primežu kontrole SDK

Saj se še spomnite famozne »dokapitalizacije« podjetja DOM, ki se je na tej podlagi potem preimenovalo v podjetje DOM-EXIM? Bistvo naših opazanj bi lahko strnili v mnenje, da v tem primeru ni šlo za nobeno dokapitalizacijo, temveč prej malverzacijo, katere cilj je bil: poceni (brez lastnega svežega denarja) priti do zajetnega kosa družbenega premoženja. »Dokapitalizacija« je izvajala FINMEDIA d. d., med njenimi delničarji pa so bili takrat poleg delavcev DRŽAVNE ZALOŽBE SLOVENIJE d. d. še nekateri ugledni gospodje iz ELANA (Triller, Perčič...), Naše ugotovitve je zdaj v celoti potrdila SDK, ki je opravila kontrolo te »dokapitalizacije«.

SDK je najprej ugotovila, da je bil vložek podjetja Dom-Exim izražen po knjigovodski vrednosti na dan 31. 12. 1990, vložek Finmedie pa po cenah z dne 1. 4. 1991. Tako neenako ovrednoteni vložki pa so bili tudi podlaga za delitve dobička ter uveljavljanje drugih pravic obeh družbenikov. Pri tem velja opozoriti zlasti na lastninsko razmerje 47:53 v korist Finmedie.

Iz ugotovitev SDK tudi izhaja, da se Finmedia ni držala tudi ene bistvenih določb pogodbe, t. j. roka nakazila svojega vložka, saj je s to pogodbeno obveznostjo zamudila 29 dni ter ob tem postavila še nekatere dodatne pogoje podjetju Dom-Exim, ki pa niso bili predvideni v pogodbi o vlaganju. Ugotovitev SDK: Ker je bila medtem (19. 4. 1991) devalvacija dinarja, je bila realna vrednost vložka Finmedie bistveno nižja, kot

bi bila v dogovorjenem pogodbenem roku 31. 3. 1991.

Delež družbenega premoženja je bil spričo tega dvakrat umetno podcenjen, obakrat kajpak v prid Finmedie, ki se je na tej podlagi dokopala do lastninskega deleža v mešanem podjetju Dom-Exim. Po mnenju SDK so bila taka ravnanja Finmedie v nasprotju z nekaterimi zelo pomembnimi določili zakona o obli-gacijskih razmerjih.

SDK je imela pri kontroli te »dokapitalizacije« pred seboj tudi mnenje Agencije Republike Slovenije za prestrukturiranje gospodarstva, da pomeni dokapitalizacija (ali dodatno vlaganje, kot to imenuje zakon o družbenem kapitalu) enak primer, kot je prodaja dela podjetja, saj se spremeni lastniška struktura, na tej podlagi pa tudi upravljanje podjetja. Prav zaradi tega bi bilo treba tudi v tem primeru

po mnenju Agencije opraviti naslednji postopek:

- podjetje oceni družbeni kapital s pomočjo pooblaščenih organizacij,
- podjetje razpiše javno licitacijo,
- podjetje pošlje pogodbo o dokapitalizaciji Agenciji, ki o njej pripravi svoje mnenje,
- podjetje na podlagi mnenja Agencije vloži zahtevo za spremembo statusa podjetja oziroma za vpis v sodni register.

Vsega tega, kot smo že pisali, podjetje Dom-Exim ni opravilo. SDK glede tega ugotavlja, da je tako Finmedia, ki je »dokapitalizirala« Dom-Exim, prišla do (večinskega, op. p.) deleža v tem podjetju na podlagi knjižne vrednosti, ki pa je verjetno manjša ali vsaj drugačna od ocenjene vrednosti podjetja. Agencija spričo tega meni, da tako izpeljan postopek »privatizacije« ni v skladu z obstoječo zakonodajo. Torej je šlo v tem primeru za naše znano podjetje s pomenljivim naslovom **MARIJA K SEBI CONSULTING**.

Ker v podjetju Dom-Exim pri tej »dokapitalizaciji« niso zadostili osnovnim zakonskim pogojem, po mnenju kontrole SDK sodišče ni imelo osnove za vpis statusnega preobliko-

vanja podjetja Dom-Exim v sodni register. SDK ob tem tudi ugotavlja, da ni bilo niti osnove za vknjižbo »vložka« Finmedie dne 29. 4. 1991 z depozitnega računa pri Novi banki na žiro račun Dom-Exima. Zaradi tega bi se ta vložek lahko štel le kot posojilo Finmedie podjetju Dom-Exim na odpoklic.

In kaj zdaj? Pred seboj imamo eklatanten primer malverzacije s ciljem kraje družbenega premoženja, pri čemer je sodelovalo celo sodišče. Tista družbena institucija, ki je prva poklicana za spoštovanje reda in zakonitosti. Torej se zdaj ne more zgoditi čisto nič. Pač, delavci podjetja Dom-Exim bodo sčasoma ostali še brez dela (z lastnino so jih tako in tako že opeharili), kar pomeni, da bodo še povečali armado brezposelnih, ki bo pritiskala na socialne sklade. Gospoda, ki je na tak način prišla do lastnine, pa se bo šla podjetništvo in tržno gospodarstvo. Račun bi se tako morebiti celo izšel, če... No, če bi imel Peterle kje vzeti, da bi nahrnil brezposelne lačne delavce. Ker pa, kot sam priznava, tega nima kje vzeti, je najprej v njegovem interesu, da takšnim lumparijam stopi na prste.

Ivo Kuljaj

ŠE MOLILA SEM
ZANJ, DA BI SE
DOLGO UZDRŽAL
IN SE BORIL
ZA NAS SLOVENCE!

Peterletu dajem
ša. dni **NEOMEJENO**

TOLIKO DOSTOJANSTVA POGUBA, SAMOZAVESTI
IN UPANJA V BOLYŠE DNI, NE BI DAL NIKICE. MOLIMO
PREIKUŠENY V TEH KRIZNIM CASIH SO PRESTALI
NARAI POLITINI SPETERLETOM NA ČELU V TRDNJ
ODLOČNOSTI ZA NAS NAROD PRED MARKOVICEM
TUDI BRK IN BRADJE NI DVIGNIL. LETAMO NAPREJ!

Reši nas, o Gospod!

Vojne je konec in naša rubričica o odštevanju dni sedanjji Demosovi vladi spet postaja aktualna. Še najbolj jo je aktualiziral slovenski obrambni minister Janez Janša, ki je na zaprtem sestanku Demosove koalicije predlagal zamenjavo celotne vlade s Peterletom na čelu. Janez Janša danes pač ugotavlja tisto, kar smo v našem uredništvu spredvideli že pred meseci: ta vlada pelje slovensko gospodarstvo v pogubo. Nasprotno pa misli Marička Mavec iz Kranja, ki je celo molila za g. predsednika. Njena gesta se zdi kar pravšnja, kajti predsednika Peterleta očitno lahko reši re le še molitev. Če pa bo še dolgo na čelu vlade, potem tudi nam ne bo preostalo drugega, kot da mrmrajoče prosimo: »Reši nas, o Gospod!«

Kuli

Humoreska

Največji kulturni uspeh

»Glej, glej,« je vzkliknil Neposredni proizvajalec raznih strok, ko je razgrnil časopis po pultu bifeja Bližnja srečanja posebne sorte, »Slovenci postajamo po svetu vse bolj in bolj znani...«

– Seveda, smo takoj pritegnili, po takšnem vojaškem uspehu so nam vrata v svetovne medije odprta...

»Kdo pa govori o vojaških uspehih?« je zategnil Neposredni, »z vojaško zmago se ne kaže bahati. Nasprotno, v svet moramo ponesti našo kulturo...«

In vzdignil je kozarec lesketajočega se belega vina ter ga zvrnil na dušek.

– Torej mislite na uspeh slovenskega gledališča iz Maribora, ki je Mehikancem predstavilo Fausta, in potem še na uspeh mladinskega gledališča iz Ljubljane, ki je Mehikancem postreglo z Odisejem in sinom? smo vprašali.

»Ne, ne mislim tega. Sicer pa vas vprašam, kakšno kulturno dejanje je to, če greš v Mehiko in pri vsaki predstavi štiri ure govoriš in kričiš po slovensko, da te živa duša ne razume?«

– O to pa ni čisto tako – smo se uprli – Mehikanci so navdušeni, kritike odlične, gledalci pa so imeli simultani prevod, čeprav je večina kar smela slušalka in poslušala originalen tekst. Pa ja ne boste rekli, da to ni nezasišan uspeh naših igralcev.

»Vi imenujete to, kakor hočete, jaz pa vam povem, da so Mehikanci vzdržali samo zato, ker so znani kot ljudstvo, ki je silno potrpežljivo in vztraja še takrat, ko bi vsak normalen človek odnehal...«

– No, če že dvomite o uspehu slovenskih gledališč v Mehiki, potem boste najbrž priznali, da je Slovenski oktet ponesel slovensko pesem v Čedad in da je imel tu ovacije...

»Figo je dobil ovacije za slovensko pesem. Ploškali so mu za interpretacije Gallusa, pa Rahmanninova, Čajkovskega in Mokranjca...«

– No, potem pa že vendarle povejte, kaj je za vas tisti kulturni dogodek, ki bo ponesel glas Slovenije v deveto deželo?

»Ja, vinski sejem vendar.«

– Ampak vinski sejem imamo vsako leto...

»Že res, ampak letošnji je poseben. Letos so vina izbirali v Gradcu in komisija je med 1347 vzorci iz 23 držav slovenskim vinom namenila 98 zlatih kolajn. To je kultura, a ne, porka fliks,« je rekel Neposredni. In ker je hkrati grozeče dvignil polno steklenico vina, smo mu seveda na hitro pritrčili, češ da takšnega kulturnega uspeha, kot smo ga letos v tujini doživeli Slovenci, že dolgo ni bilo.

Bogo Sajovic

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

In že je tu avgust. Če bi sklepali po njegovem starem imenu, veliki srpan, je letos žito zgodaj dozorelo, saj so ga marsikje že poželi. Morda pa k zgodnejšemu zorenju kaj pripomorejo tudi hibridne sorte žit. Včasih le ni treba vsega pripisovati vremenu.

In ko smo že pri njem, vremenu namreč, povejmo še nekaj številka za avgust. Srednja mesečna temperatura pade glede na julij skoraj za eno stopinjo, kar je razmeroma malo, če upoštevamo, da je julija za dve stopinji višja od junijske. Skratka, avgust je v povprečju skoraj tako topel ali pa vroč kot julij. Letošnji bo, kot kaže na začetku, le težko opravičil rezultate dolgotrajnega povprečja. Tudi maksimalne izmerjene temperature v večini primerov zaostajajo le za nekaj desetink stopinje. Število ur sončnega obsevanja je v Ljubljani 230 (julij 257). Število jasnih dni je avgusta malenkost manjše kot julija, oba meseca pa sta precej nad ostalimi. Edino marec jima za silo lahko hodi v zelje. Podobno velja za število oblačnih dni, pri katerih pa, zanimivo, marec ne izstopa. Še najbližji je september. Po številu neviht se avgust s povprečno 8,6 nevihtnimi dnevi uvršča na tretje mesto, za junijem (10,3) in julijem (10,2).

Ze današnji dan lahko odloča o prihodnji zimi: »Če je o Porcijunkuli (2. avgust) vročina, huda bo prihodnja zima.« Kot kaže, bo tudi letošnja zima mila. Še vedno pa se lahko izkaže, da ljudski pregovor odpove. Včasih smo lahko tega samo veselili! Tudi sobota ni od muh.

»Če o Ozbaitu (3. avgust) dežuje, se dolgo ni lepega vremena.« Fronta, ki je sredi tedna prešla naše kraje, je spet nekoliko okrepila že pozabljeno odcepljeno jedro hladnega zraka nad vzhodnim Balkanom in Črnim morjem. Vlažni zrak se zato ob severnih vetrovih zadržuje nad našimi kraji. Toda če prej ne, bo v nedeljo posijalo sonce. Če greste na morje, pa verjetno že dan prej. Toplo bo, kakšnega večjega poslabšanja v ponedeljek in torek tudi še ne bo.

Horoskop

Izziv avtoritete

Za ljudi, rojene v znamenju leva, je značilno iskanje novih doživetij in izkušenj. Pri teh iskanjih pa najraje najdejo avtoriteto; ampak to mora biti levova avtoriteta do drugega, ne pa nemara avtoriteta, ki bi ji moral biti lev podložen.

Ljudje, ki ljubijo avanture, raziskovanja in nova doživetja, se pač ne morejo podrediti, vsaj voljno ne, avtoriteti, ki bi ta njihova nagnjenja lahko omejevala ali celo popolnoma preprečevala.

Levi pa se znajo s pomočjo svojih avanturističnih nagnjenj povzpeti visoko, kjer lahko zadovoljijo svojo ljubezen do avtoritete, morajo pa biti pazljivi, saj jih lahko premaga njihova negativna lastnost, namreč despotizem, ki je pogosto zvezan s sebičnostjo in nasilnostjo. Tako se jim lahko zgodi, da zdrsnejo s svojega visokega mesta spet na trda tla. Jih pa to načelno ne moti preveč, saj imajo tako spet možnost, da pokažejo svojo ljubezen do novih izzivov, ki jim spet omogočijo priti v središče pozornosti.

Lev, rojen v tem tednu, je tudi France Tomšič (rojen 2. avgusta 1937), predsednik KNSS – Neodvisnosti, Konference neodvisnih sindikatov Slovenije. Njegova avanturistična pot se je začela, ko je kot inženir v Litostruju poizkusil ustanoviti stranko, kar je takratnim oblastnikom dvignilo lasne in s čimer je bila napadena avtoriteta partije. Kasneje je sodeloval pri ustanavljanju social-demokratske stranke in bil nekaj časa na njenem čelu. Kot se za leva spodobi, pa je ta visok položaj zapustil in se pogal v nov izziv. Začel je organizirati sindkate in tako dandanes vodi močno sindikalno organizacijo z več kot sto tisoč člani.

Drugi levi, rojeni v tem tednu, so še slovenski pisatelj Slavko Grum, pesnik in prevajalec Alojz Gradnik in slikar Marij Pregelj, angleški državnik Stanley Baldwin, angleški pesnik Percy Bysshe Shelley, norveški pisatelj Knut Hamsun, francoski romanopisec Guy de Maupassant, angleški pesnik Alfred Tennyson, angleški bakteriolog Aleksander Fleming in nemški slikar Emil Nolde.

Deni

TELESNO SKLADNO RAZVIT ČLOVEK (DVE BESEDJI)	KABARETNI PEVEC IN PLESALEC	NAŠ KOREOGRAF (KO)	ITALIJANSKA LUKA OB JADRANU	PASMA KRAVE	BELOUŠKI PODOBNA NESTRUPE-NA KAČA	ETIOPSKI VELIKAŠ	MEDSEBOJNO RAZMERJE IN UBRANOST BARV IN TONOV NA SLIKI	MORAVSKO MESTO (NAŠA PISAVA)	KRALJ ŽIVALI	OBLIKA IMENA PAJO	OČKA, ATI
DEL VELIKE BRITANIJE					4		REKA MED SLOVENIJO IN HRVAŠKO				5
DOMOLJUB							SOL OLJNE KISLINE		9		
VEDA O VOJAŠKI OBRAMBI	1						STOLNA CERKEV			12	
MARIA RILKE			13			---IN JERRY			KOŠARKARSKI KLUB		
HRVAŠKA SOPRANISTKA (MILKA)						MESTO V BOLIVJI	11		VOJAŠKO POROČILO		VELIKO SREČE PRI ŽREBU!
SIMBOL ZA NEON		ZAHODNA VEJA STARIH SLOVANOV	MAJHNO TNALO							RAZPRAVA V UMETNIŠKI OBLIKI	OPOJNA JAPONSKA PIJAČA IZ RIŽA
IME IGRALKE RINE			OKRASNA SREDNEMSKA RASTLINA		8			DOMAČA ŽIVAL			
								---DE JANEIRO			
IME LITERATA UJEVIČA			RIMSKI DUHOVI	3			JUTRANJA PADAVINA			7	
			16. IN 3. ČRKA				VOJNA POŠTA				
KRAJ NA KOSOVU (IZ ČRK: KOSTI)						KOŠČEK MESA V MASTI					10
ŽIVAL, KI LETA						OVIRA, NAPOTA					2
											14

Nagradna križanka št. 31

Ko boste križanko rešili do konca, črke z oštevilčenih polj napišite po vrsti od 1. do 14. Tako boste dobili geslo, ki nam ga pošljite do 13. avgusta 1991 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p. p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom na ovojnici: Nagradna križanka št. 31.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

Nagrade so: 1.000, 700 in 500 dinarjev

Pravilno geslo križanke št. 29. je: Čas je denar
Izrebrani reševalci nagradne križanke št. 29:

1. Marjeta Cerar, Vodnikovo nas. 31, 61000 Ljubljana
2. Metka Potisek, Naselje Aleša Kaple 8c, 61430 Hrastnik
3. Mateja Lamut, Kapelska c. 72, 69252 Radenci

Nagrade bomo poslali po pošti.

● Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942.
● DE – časopis slovenskih delavcev, je glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije

- Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479
- Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956
- Namestnik glavnega urednika: Franček Kavčič, telefon 311-956, 313-942
- Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 316-527, 311-956, 313-942
- Časopis urejajo: Andrej Agnič (sindikalni zaupnik, fotografija), Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Franceškin (življenjska razpoltja), Ivo Kuljaj (ravbarkomanda, najpomembnejša in zadnja stran), Damjan Križnik (sedem dni v sindikatih), Robert Pekljak (novinar), Boris Rugelj (na tržnem prepihu, pocenimo življenje), Sonja Seljak (lektorica), Janez Sever (posebne naloge), Andrej Ulaga (razgibajmo življenje), Igor Žitnik (razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-956, 313-942
- Naročnina: 321-255
- Posamezna številka DE stane 25 dinarjev
- Ziro račun: 50101-603-46834
- Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 2, Ljubljana
- Časopisni svet: Metka Roksančič, Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan in Miha Ravnik

Zaupnik

Sindikalni

2. avgusta 1991

SKEI Sindikat kovinske in elektroindustrije

Vladimir Bizovičar, sekretar: »Na predlog vodstva sindikata kovinske in elektroindustrije Slovenije je prišlo do delovnega sestanka z delegacijo samostojnih sindikatov kovinske in predelovalne industrije Hrvaške.

Na osnovi razgovora je bilo sprejeto skupno stališče o razmerah v obeh republikah in sporočilo za javnost, ki je bilo posredovano vsem republiškim odborom dejavnosti in javnim medijem.

Predstavnik SKEI se je udeležil tudi seje Odbora strokovnega združenja črne in barvaste metalurgije in livarn, na kateri je bila kot osrednja točka dnevnega reda obravnavana kritična situacija v podjetjih te panoge. Obravnavan je bil tudi predlog Zakona o privatizaciji, na katerega vsebinsko so bili prisotni še predvsem kritični.«

ZA VSAKOGAR...

...ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE!

PRIROČNIK, KI GA POTREBUJETE, ČE STE ZAPOSLENI, PA TUDI, ČE ZAPOSILITEV SELE IŠČETE...

Več avtorjev

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

- Vsebina
- Sklanitev in prenehanje delovnega razmerja
  - Prenehanje potreb po delu delavcev
  - Pravice (obveznosti in odgovornosti) delavcev
  - Posebno varstvo žensk, mater, invalidov in starejših delavcev
  - Varstvo pravic delavcev
  - Sodno varstvo pravic delavcev
  - Varstvo pri delu
  - Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja
  - Pravice za primer brezposelnosti
  - Zdravstveno varstvo
  - Socialno varstvo
  - Mesta sindikalno-pravne pomoči

Brojuro so napisali izvedenci za posamezna področja.

Cena: 90 dinarjev.

Naročite jo lahko pri: CZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, lahko tudi po telefonu št. 310-033, 321-255, 311-956 in 313-942.

Območna organizacija sindikatov Ljubljane in okolice

Miro Podbevšek, sekretar: »15. julija 1991 je bila po dvakratni preložitvi in dolgem premoru razširjena seja odbora kmetijstva in živilske industrije Ljubljane, ki se je konstituiral – razširil v območni odbor Ljubljane in okolice.

Navzoči člani so sprejeli pravila o organiziranju in delovanju območnega odbora, program dela za leto 1991, izvolili izvršni odbor območnega odbora in obravnavali osnutek Statuta sindikata kmetijstva in živilske industrije Slovenije.

Za predsednika območnega odbora je bil izvoljen Gregor Breznik, Žito Ljubljana, za namestnika pa Anton Dimc, Kolinska Ljubljana. Strokovna dela (sekretarja odbora) za območni odbor bo do nadaljnjega opravljal Miro Podbevšek.

16. julija 1991 je bila 3. redna seja območnega sveta, na kateri so člani sveta poleg kadrovskega zadeva – razrešitve in volitve v svetu in nadzornem odboru, obravnavali in sprejeli:

- Pravidnik o nujenju pravne pomoči.
- Pravidnik o dodeljevanju solidarnostne finančne pomoči članom sindikata in sindikatov podjetij območja Ljubljane in okolice
- ter sklep, da se občinski svet Kočevje priključi v območno organizacijo sindikatov Ljubljane in okolice.

Člani sveta so poslušali informacijo o formiranju in delu pravne pomoči od januarja do junija 1991. Pri tem naj omenimo, da je v tem času pravna pomoč samo na sedežu pravne službe na Zarnikovi 3 obravnavala 790 zadev, v kar so vštete tudi kolektivne zahteve, tako da je številčno stanje iskalcev pravne pomoči – po posameznih velikih večje.

Po vsebini je na prvem mestu prenehanje delovnega razmerja, nato sledijo razporeditve na čakanje na delo, razporeditve glede na pogodbo o zaposlitvi, osebni dohodki, zadeve s področja invalidnosti in in stanovanjske zadeve.

Značilna v tem obdobju je kriza ljudi, ki jo preživljajo zaradi sedanjih razmer v podjetjih.

Postavljena je bila tudi vrsta pobud in vprašanj, med katerimi naj omenimo vprašanje združljivosti vodilnih funkcij v sindikatu in vodilnih funkcij v političnih strankah. To vprašanje je bilo pisno naslovljeno statutarni komisiji ZSSS.

Območni svet je glede na razpravo na izvršnem odboru območnega sveta (seja je bila istega dne ob 11. uri) sprejel sklep, da se na vse zaposlene delavce, predvsem člane SSS, naslovi tale poziv:

Območni svet sindikatov Ljubljane in okolice poziva vse delavce, zaposlene v podjetjih in ustanovah Ljubljane in okolice, da se glede na politične razmere, ki so nastale v Republiki Sloveniji, ne puste izkoriščati za ambicije politike, za medsebojna obtoževanja glede politične pripadnosti, veroizpovedi in narodnosti; poziva jih, naj v podjetjih ne ustvarjajo medsebojnih konfliktov, temveč naj strnejo svoje vrste za premagovanje težav, ki pestijo gospodarstvo in ki so neposredno povezane s socialno in materialno varnostjo delavcev.

§ PRAVNIK SVETUJE

Vprašanje:

V podjetju je bilo nekaj delavcev poslanih na čakanje na delo v novembru 1990, nekaj pa s 1. 1. 1991. Tisti, ki so bili razporejeni na čakanje v letu 1991, so

dobili regres za letni dopust, tisti pa, ki so bili razporejeni leta 1990, ga niso dobili. Ali je to pravilno?

Kateri znesek je podjetje dolžno izplačevati delavcem, ki so na čakanju na delo, ali 70% OD ali zajamčeni OD? Kaj se zgodi, če je zajamčeni OD nižji od 70%?

Kakšna osnova se vzame za odpravnino?

Odgovor:

Regres za letni dopust se izplača vsem delavcem, ki imajo pravico do izrebe letnega dopusta. Pravico do izrebe letnega dopusta pa ima vsak delavec po najmanj 6-mesečni nepritrjeni zaposlitvi.

Delavci imajo, ne glede na to, ali so začasni ali trajni presežki, pravico do izrebe letnega dopusta in pravico do regresa za letni dopust.

Delavcu, ki je na čakanju na delo, pripada za čas čakanja na delo nadomestilo osebnega dohodka v višini 70% osnovnega osebnega dohodka, povečanega za dodatek na delovno dobo. Znesek nadomestila ne more biti nižji od zajamčenega nadomestila osebnega dohodka, ki znaša 80% zajamčenega osebnega dohodka. Zajamčeno nadomestilo je do 30. 6. 1991 znašalo 4.400 din bruto, od 1. 7. 1991 dalje pa znaša 5.680 din bruto.

Vsakemu delavcu, katerega delo postane trajno nepotrebno (trajni presežek) in ki je bil najmanj dve leti zaposlen v organizaciji oz. pri delodajalcu, je organizacija dolžna izplačati odpravnino v višini najmanj polovice njegovega povprečnega mesečnega osebnega dohodka v zadnjih treh mesecih, za vsako leto dela v organizaciji oz. pri delodajalcu. Organizacija oz. delodajalec ni dolžan izplačati odpravnine delavcu, ki mu je zagotovil ustrezno zaposlitev drugje ali dokupil delovno dobo.

Gregor Miklič

Vprašanje:

Delavcu je zaradi lastne krivde prenehalo delovno razmerje. Ali se lahko v času nezaposlenosti pokojninsko zavaruje?

Odgovor:

Predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju omogočajo v takem primeru podaljšano zavarovanje za največ 2 leti. Podaljšano pokojninsko zavarovanje lahko sklene oseba, ki je bila nazadnje obvezno pokojninsko zavarovana pri Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Republiki Sloveniji. Pogoj je, da se oseba najkasneje v 30 dneh po prenehanju obveznega zavarovanja prijavi pri zavodu za zaposlovanje in pridobi o tem potrdila. Predvidena je tudi možnost zavarovanja za nazaj v roku 12 mesecev. Pokojninska doba za čas podaljšane zavarovanja se vpiše v delovno knjižico na predlog potrdil o plačanih prispevkih. Sklep o višini prispevkov in rokih za njihovo plačilo določijo pokojninska skupnost. Osnova za plačilo prispevka je mesečni bruto osebni dohodek v zadnjem koledarskem mesecu pred prenehanjem obveznega zavarovanja. Od te osnove se plača prispevek v višini 28,8 odstotka. Za nazaj je treba prispevke plačati v 30 dneh po prejemu sklepa. Med letom se tako odmerjene akontacije prispevkov plačujejo do 15. v mesecu za pretekli mesec. Na koncu leta se opravi poračun glede na letno raven osebnih dohodkov v republiki.

Lučka Böhm

Vprašanje:

Po našem internem pravilniku delavcu 2 leti pred upokojitvijo zvišamo plačo za dve kategoriji. Delavec je 17. 1. 1990 dokupil 8 let. Čez 4 mesece gre v pokoj. Ustno je zaprosil za povišanje plače (2 kategoriji) za 4 mesece. Od direktorja je dobil negativen odgovor, da ta pravilnik več ne velja in da mu povišanje ne pripada.

Odgovor:

Zakon o delovnih razmerjih in kolektivna pogodba ne vsebuje določil, ki bi urejala postavljeno vprašanje. Zvišanje osebnega dohodka 2 leti pred upokojitvijo bi bilo torej možno le na temelju določil splošnega akta organizacije. Delavec naj zato v organizaciji zahteva na vpogled pravilnik o delovnih razmerjih in pravilnik o osebnih dohodkih oziroma podjetniško kolektivno pogodbo, če sta jo sindikat in organizacija že sprejela.

Vprašanje:

Kakšna je razlika med 81. in 82. členom Kolektivne pogodbe za črno in barvasto metalurgijo in livarne ter kovinsko in elektroindustrijo Slovenije?

Odgovor:

Določili členov 81. in 82. navedene kolektivne pogodbe konkretizirata posebno varstvo starejših delavcev v zvezi s pridobivanjem OD.

81. člen tako določa, da je delavec, za katerega se na predlog sindikata, neposrednega vodje in na podlagi zdravniškega priporočila ugotovi zmanjšana delovna zmožnost (starost, delovna intenzivnost, zahteve tehnološkega procesa) pet let pred upokojitvijo, upravičen do razlike med OD, ki ga prejema za delo, ter OD, ki ga je prejemal pred ugotovljeno zmanjšano delovno zmožnostjo.

82. člen pa določa, da delavcu po 55. letu (delavki po 50. letu) starosti, ali delavcu z dopolnjenimi 35 leti (delavka 30 let) delovne dobe, ki je zaradi spremembe organizacije ali iz zdravstvenih razlogov razporejen na manj zahtevna dela ter dosega pričakovane rezultate dela, pripada enak OD, kot bi ga prejemal na delovnem mestu pred premestitvijo.

Vsebinska razlika med obema členoma je delovno mesto, ki ga delavec opravlja. V primeru 81. člena gre za isto delovno mesto, na katerem delavec zaradi navedenih razlogov prejema nižji OD, v primeru 82. člena pa gre za razporeditev zaradi v členu navedenih razlogov na drugo, manj zahtevno delovno mesto, z nižjim OD.

Lidija Jerkič, dipl. iur.

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Miloš Mikolič, sekretar: »Prejšnji teden se je sestel Republiški odbor sindikata dejavnosti. Za podpis pannožne pogodbe smo pooblastili predsednika ROS Marjana Vrabca, imenovali pa smo tudi štiri člane v koordinacijski odbor za spremljanje in izvajanje pannožne pogodbe. To so: Franc Kotnik iz KSP Slovenj Gradec, Jana Šuštar iz KP Ljubljana, Jožica Sitnikov iz Komunalne energetike Nova Gorica in Jože Gabršček iz Komunale Celje. To je bila tudi prva seja po spremembi statuta sindikata dejavnosti in je bil zato sestav ROS že skladen z določilom statuta, t. j. predsedniki območnih odborov (16 članov) in izvršni odbor (9 članov). Vendar ima ROS za sedaj 23 članov, ker je predsednik celjskega odbora tudi v izvršnem odboru, manjka pa še predsednik iz Domžal, ker se odbor dejavnosti še ni konstituiral.«

Sindikat delavcev finančnih organizacij:

Milena Mirkovič, sekretarka: »Republiški odbor intenzivno spremlja potek pogajanj, sprejemanja oziroma podpisovanja kolektivnih pogodb v svojih organizacijah, tako posamičnih kakor dejavnosti. Pri tem ugotavljamo, da nas vse osnovne organizacije o tem ne obveščajo redno. Pripravili bi radi primerjalno analizo, iz katere bi bilo razvidno, kako je poskrbljeno za družbeno ekonomski položaj naših delavcev, in razlike med posameznimi organizacijami. Z zahtevami po uveljavljanju enotne cene dela še nismo uspeli, tako da nas čaka še trdo delo. Pri tem moramo pripomniti, da je še vedno odprto vprašanje sprejetja kolektivne pogodbe tako finančnih delavcev Slovenije kot zavarovalnih delavcev Slovenije. Nujno bo določiti partnerja oziroma podpisnika kolektivne pogodbe finančnih organizacij Slovenije – to bo Izvršni svet Skupščine republike Slovenije ali Gospodarska zbornica Slovenije ali oba oziroma kdo drug. S kolektivno pogodbo finančnih organizacij Slovenije bi dosegli medsebojno usklajevanje vseh zahtev, pravic in dolžnosti delavcev. Individualno reševanje v podjetniških kolektivnih pogodbah je izraz moči ali nemoči sindikata ter oblastne moči posloводства.

19. julija letos je bila po šestmesečnih pogajanjih v zadovoljstvo obeh partnerjev podpisana kolektivna pogodba zavarovalnice Triglav.

Sindikat državnih in družbenih organov

Drago Ščernjavič, sekretar: »Ker ministristvo za finance ni odgovorilo na naši dve zahtevi, smo oblikovali pisno pobudo skupščini republike Slovenije, v kateri zahtevamo odgovor v zvezi z delovnopравниim statusom, položajem in OD zaposlenih delavcev bivših zveznih upravnih organov v republiki Sloveniji (okrog 1600 zaposlenih – cariniki, devizni, sanitarni, veterinarski, fitopatološki inšpektorat, kontrola meril). V kontaktih s sekretarji območnih odborov sindikata in nekaterimi predsedniki osnovnih organizacij sindikata in občinskih upravnih organih smo ugotavljali, kje smo in kakšni so zastoji v procesu pogajanja med OOS v upravnih organih in IS skupščin občin glede sklenitve posebne pogodbe o pogojih delovanja sindikata v občinskih upravnih organih. Dogovorjeno je, da se aktivnosti nadaljujejo s ciljem, da bi prišlo do podpisa pogodbe v posameznem okolju do konca avgusta. Sodelovali smo v pogajanjih z IS skupščine republike Slovenije glede sklenitve kolektivne pogodbe za negospodarstvo, ki bo veljala tudi za delavce v državnih organih, razen v primerih, če posamezna vprašanja, ki jih ureja kolektivna pogodba, niso z zakonom drugače urejena. Izvršni svet skupščine republike Slovenije je 19. 7. določil novo višino časne osnove za obračun OD delavcev v državnih organih v mesecu juliju. Ta osnova znaša 5.726,00 din. Po naši oceni je za 6,14 odstotka prenzka glede na zakon in uradni podatek zavoda za statistiko in bi morala znašati 6.077,70 din. Prenizka je tudi glede na zahteve, ki jih je RO sindikata skupaj z drugimi sindikati v republiških upravnih organih izpostavil v pogajanjih s predstavniki IS skupščine Republike Slovenije (DE 21. junija 1991). RO je predlagatelj pozval, naj sklep spremeni tako, da bi bila osnova za obračun OD za mesec julij določena v skladu z veljavnimi zakonskimi določili in realizirana pri izplačilu OD že v juliju 1991.«

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

Počitnice v Pineti pri Novem gradu

Vrsta slovenskih podjetij, kar 34, ima svoje počitniške zmogljivosti po polotoku Pineta pri Novem gradu. Naselja so drugo za drugim: od Počitniške skupnosti Hrastnik, tekstilne industrije s celotnega področja Slovenije, papirničarjev, Goriške počitniške skupnosti pa do Kranjske Zveze prijateljev mladine.

Borza sindikalnega turizma vam to pot predlaga dopust v bungalovih s 3, 4 ali 5 ležišči, ki jih upravlja Predilnica iz Litije. Bivanje je urejeno v ličnih hišicah, polpenzijska storitev pa v senčni restavraciji. Tu pa tudi ni Slovenca, ki ne bi našel bifeja na 122 metrih. Cena polpenzion za odrasle je 330,00 din, za otroke do 12. leta 230,00 din. Več o ponudbo Borze sindikalnega turizma si oglejte na notranjih straneh Delavske enotnosti.

Dodatek k sindikalni listi 91

Zaradi podražitve bencina se je spremenila tudi kilometrina. Sedaj znaša nadomestilo za prevoženi kilometer 6,80 dinarja.